

แนวโน้มการพัฒนา ปัญหา และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ

บทนี้เป็นบทสุดท้าย เป็นบทสรุปภาพรวมของการศึกษาทั้งหมด จากความล้มพันธ์ในระดัภคที่บอกถึงบทบาทของจังหวัดบึงกาฬที่มีต่อภาค อันเป็นกรอบของพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ ความล้มพันธ์ในระดัภจังหวัด และระบบชุมชน ตลอดจนศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่เป็นการศึกษาในรายละเอียดของจังหวัดบึงกาฬ เพื่อบ่งบอกถึงแนวโน้มการพัฒนา ปัญหา และขอเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาต่อไป ซึ่งรายละเอียดในบทนี้ รวมทั้งบทอื่น ๆ ที่ผ่านมา จะย้อนกลับมาตอบสนองและตอบคำถาม ถึงความหมาย รวมทั้งบทบาทและหน้าที่ของแผนโครงสร้างที่ได้เคยกล่าวถึงในบทที่ 2 มาแล้ว ดังนี้

แผนโครงสร้าง คือ แผนซึ่งกำหนดระบบเศรษฐกิจ-สังคม ภายภพบนพื้นที่ รวมถึงการกระจายตัวของประชากรและกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนความล้มพันธ์ระหว่างประชาชนกับกิจกรรมนั้น และรูปแบบอย่างกว้าง ๆ ของการใช้ที่ดินและการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในคานโครงสร้างการคมนาคม การบริการสาธารณูปโภค โดยแผนโครงสร้าง มีหน้าที่ คือ

- 1.. เป็นกรอบหนึ่งของนโยบายชาติหรือนโยบายภาค
- 2.. มีจุดมุ่งหมาย ยุทธวิธี นโยบาย ที่จะสนับสนุนแผนในระดัภที่สูงขึ้น รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่
- 3.. แผนกรอบให้แผนระดัภกลาง คือ องค์กรส่วนท้องถิ่น
- 4.. กำหนดพื้นที่ที่มีปัญหาแตกต่างกัน
- 5.. แนวทางสำหรับการควบคุม การพัฒนา โดยเฉพาะชุมชนชนบท
- 6.. กำหนดการร่วมมือและประสานงานของหน่วยงานในการพัฒนา
- 7.. เสนอสาระและทาง เลือกให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการบริหาร

ตามแผน

กล่าวโดยสรุป แผนโครงสร้าง เป็นแผนที่ที่มีขอบเขตกว้างขวางมาก มีลักษณะเป็นแผนกำหนดกลยุทธ์ (STRATEGIC PLAN) ซึ่งไม่ต้องกำหนดรายละเอียดไ้มากนัก แต่จะตองกำหนดความเชื่อมโยงของกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ซึ่งคาดว่าจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่นั้น ๆ

ซึ่งในการวางแผนทาง เพื่อการพัฒนาจังหวัด หรือแผนโครงสร้างจังหวัดปัดตานี ภายหลังจากการรวบรวมข้อมูลในแต่ละด้านหรือตัวแปรต่าง ๆ เช่น ภายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ ของนำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่โดยเฉพาะ อันเป็นการพัฒนาแบบ "วิธีการพัฒนาพื้นที่เป็นหลัก" (AREA APPROACH TO DEVELOPMENT PLANNING) โดยวิเคราะห์พิจารณาและคำนึงถึงศักยภาพ ศึกษาคัก และทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งมนุษย์ของพื้นที่เป็นหลัก ทำให้มองเห็นปัญหา ความต้องการ อุปสรรค ศักยภาพ ฯลฯ เพื่อทราบถึงการพัฒนาจังหวัดในอนาคต

โดยผลจากการศึกษาสภาพทั่วไปทางภายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร ควบบริการ พื้นฐานทางภายภาพและสังคม ระบบชุมชน นโยบายและโครงการพัฒนาจังหวัด ทำให้ทราบถึงแนวโน้มการพัฒนาจังหวัดปัดตานี ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์บอกถึงสภาพปัญหาของพื้นที่ โดยปัญหาบางประการมีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐ ในที่สุดจะออกมา เป็น แนวทางและขอเสนอแนะในการพัฒนาจังหวัดปัดตานี รวมทั้งการ เสนอ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับงานวิจัยหรือการศึกษาต่อไป

แนวโน้มมหภาคของจังหวัดปัดตานี

แนวโน้มมหภาคคือ ส่วนบูรณาการ (INTEGRATION) ของเศรษฐกิจและประชากร อันส่งผลถึงภายภาพ จากการศึกษาหาความเชี่ยวชาญในการผลิตตามมูลค่าการผลิต ในปี 2522 และ 2527 ทำให้สามารถสรุปสาขาเศรษฐกิจที่เป็นอุตสาหกรรมฐาน (BASE INDUSTRY) คือ สาขาปลัศค์ว การประมง การคมนาคมขนส่ง และการผลิตและคาส่ง ส่วนสาขาที่เหลือนอกจากนี้ เป็นอุตสาหกรรมบริการ (NON-BASIC) ที่ให้บริการภายในจังหวัด การหาฐานเศรษฐกิจทำให้สามารถคาคการจ้างแรงงาน ทั้งในภาคการผลิต อุตสาหกรรมฐานและอุตสาหกรรมบริการในอนาคตได้ โดยมีลักษณะดังนี้ คือ

$$\begin{aligned} \text{การจ้างแรงงานทั้งหมดในจังหวัด} &= \text{การจ้างแรงงานภาคอุตสาหกรรมฐาน} \\ &+ \text{การจ้างแรงงานภาคอุตสาหกรรมบริการ} \end{aligned}$$

ซึ่งจำเป็นองค์สำคัญของจ้างแรงงาน (BASE MULTIPLIER) คือ

$$B.M. = \frac{\text{Total N}}{N \text{ in Basic}}$$

โดยในปี 2522 มีมูลค่าการผลิตทั้งหมด 1,744.0 ล้านบาท มูลค่าการผลิต
อุตสาหกรรมฐาน 1,306.5 ล้านบาท

$$\text{ตัวคูณฐาน} = \frac{1,744.0}{1,306.5} = 2.3$$

ในปี 2527 มีมูลค่าการผลิตทั้งหมด 2,248.1 ล้านบาท มูลค่าการผลิต
อุตสาหกรรมฐาน 983.0 ล้านบาท

$$\text{ตัวคูณฐาน} = \frac{2,248.1}{983.0} = 3.3$$

$$\text{ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงตัวคูณฐาน ปี 2522-2527} = \frac{2.3+3.3}{2} = 2.8$$

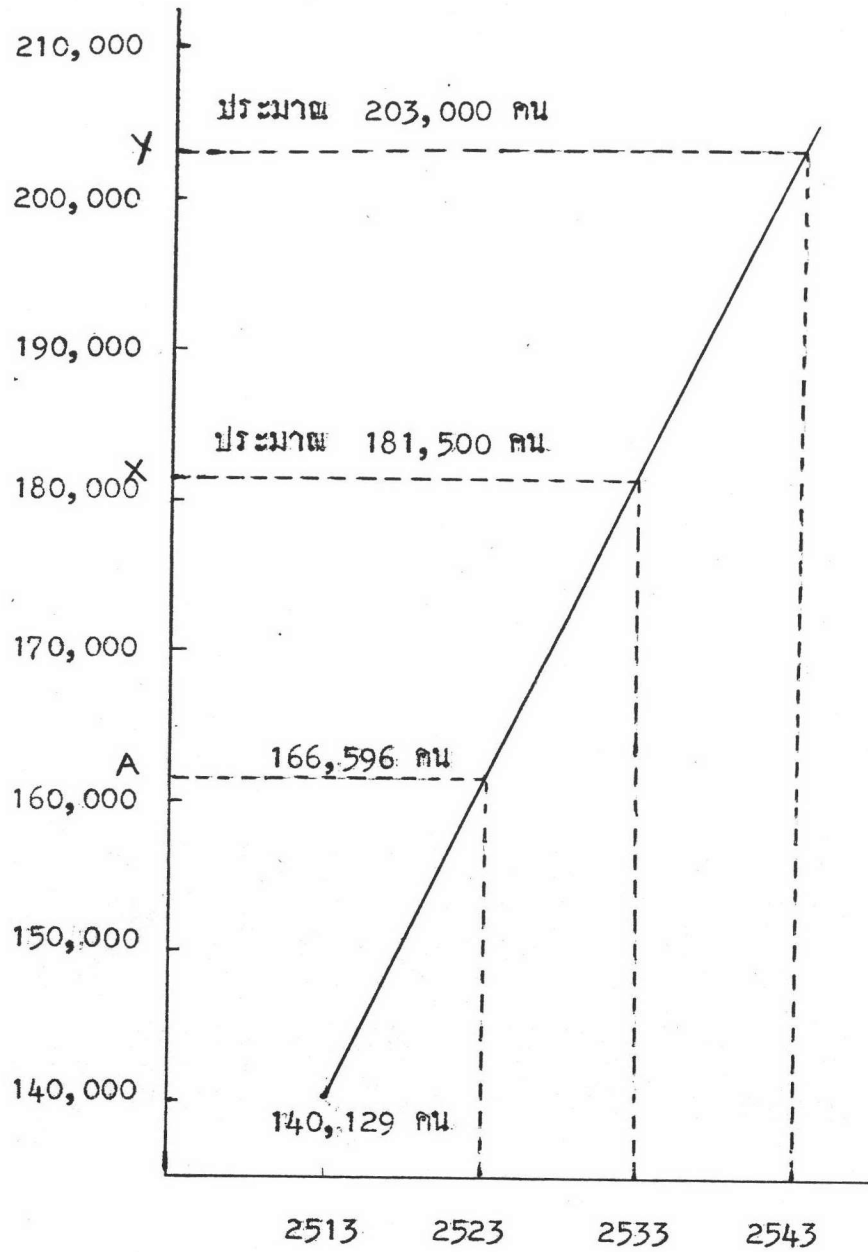
แต่เนื่องจากการหาฐาน เศรษฐกิจ ใช้โดยการหาจำนวนแรงงาน ซึ่งใช้ค่า
การจ้างจำนวนแรงงาน โดยตั้งสมมุติฐานให้แรงงานในอุตสาหกรรมฐานเพิ่มในระดับคงที่
ซึ่งได้แสดงในรูปกราฟเส้นตรง (แนวกอไป)

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้น } \Delta \text{ Total N ปี 2533} &= B.M. \times \Delta \text{ Basic M.} \\ &= 2.8 \times (X - A) \\ &= 2.8 (181,500 - 166,596) \\ &= 41,731 \text{ คน} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Delta \text{ Total N ปี 2543} &= B.M. \times \Delta \text{ Basic M.} \\ &= 2.8 \times (Y - X) \\ &= 2.8 (203,000 - 181,500) \\ &= 60,200 \text{ คน} \end{aligned}$$

แต่เนื่องจากการจ้างแรงงานทั้งหมดในจังหวัด = แรงงานอุตสาหกรรมฐาน
+ อุตสาหกรรมบริการ

ดังนั้นในปี 2533 จะมีจำนวนแรงงานทั้งสิ้นประมาณ	223,231	คน
ปี 2543 จะมีจำนวนแรงงานทั้งสิ้นประมาณ	263,200	คน

แผนภูมิที่ 6.1 การคาดการณ์จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมฐาน ปี 2533 และ 2543

หมายเหตุ จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมฐาน ปี 2513 จำนวน 140,129 คน
 ปี 2523 จำนวน 166,596 คน

ที่มา สำนักนโยบายและแผนฯ พ.ศ. 2513 และ 2523

แต่ในขณะที่เดียวกันจากการศึกษาเรื่องประชากร ในการคาดการณ์ประชากร โดยเฉพาะประชากรในวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี ในปี 2533 มีจำนวนประมาณ 341,062 คน ปี 2543 มีจำนวนประมาณ 422,442 คน โดยสมมุติฐานว่า มีประชากรจำนวนเหล่านี้จริง จะทำให้ ปี 2533 มีคนว่างงานในวัยแรงงานประมาณ 117,831 คน หรือร้อยละ 52.78 ปี 2542 มีคนว่างงานในวัยแรงงานประมาณ 159,242 คน หรือร้อยละ 60.50

แต่จากสำมะโนประชากรและเคหะ ในปี 2513 ประชากรในวัยแรงงานอายุ 15-60 ปีมีจำนวน 180,781 คน โดยมีประชากรที่มีงานทำจริง 153,455 คน จึงมีคนว่างงานประมาณ 27,326 คน หรือร้อยละ 15.11 ปี 2523 มีประชากรวัยแรงงานอยู่จำนวน 238,079 คน มีประชากรที่ทำงานจริง 194,607 คน มีคนว่างงานประมาณ 43,472 คน หรือร้อยละ 18.26

ดังนั้นจากผลการศึกษาแนวโน้มในอนาคต โดยการคาดการณ์จำนวนแรงงานในเชิงเศรษฐกิจ และจำนวนประชากร ชี้ให้เห็นว่า อัตราการว่างงานของจังหวัดบึงกาฬมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องจาก การมีอุตสาหกรรมฐานหรือฐานเศรษฐกิจที่แคบ ทำให้การเหนี่ยวนำหรือการสร้างงานน้อย ซึ่งถ้าหากเป็นสภาพเช่นนี้ต่อไปในอนาคต ทำให้ประชากรว่างงานเพิ่มขึ้น

แต่จากการพัฒนา เขตอุตสาหกรรม เพื่อยกระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดบึงกาฬและจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นวัตถุดิบในการผลิต เพื่อลดปัญหาสถานการณ์ขนส่งที่จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบ รวมทั้งอุตสาหกรรมที่ท่องเที่ยวแรงงาน เพื่อเป็นการสร้างแรงงาน และเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในจังหวัดให้สูงขึ้น

โดยการกำหนดอุตสาหกรรมขนาดย่อมในเขตอุตสาหกรรมดังกล่าว เพราะ

- 1.. อุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลาง: ต้องใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น เป็นส่วนใหญ่ เช่น ผลผลิตทางการเกษตรและวัตถุดิบทั่วไป และแรงงานที่ไม่ต้องมีฝีมือมากนัก
- 2.. อุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลาง: มีการใช้เครื่องจักรไม่มากนัก ... แต่จะใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเหมาะกับการตั้งในแหล่งที่มีแรงงานเหลือเพื่อ

ซึ่งสภาพการณ์ในปัจจุบัน มีผู้เข้าไปดำเนินการแล้ว 9 ราย เงินทุน 97 ล้านบาท คนงาน 410 คน (เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2528) คาดว่าหากโครงการแล้วเสร็จ จะมีการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 1,000 ล้านบาท เกิดการจ้างแรงงาน 10,000 - 15,000 คน (หากดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเต็มรูปแบบในการผลิต)

ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาจังหวัดปัตตานีร่วมกับ 2 จังหวัดข้างเคียง คือ จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส สภาพทางกายภาพของจังหวัดปัตตานีสามารถศึกษาค้นคว้าได้มากกว่า โดยเฉพาะจังหวัดสงขลา ทำให้ขนาดและการกระจายตัว ความหนาแน่นของประชากร จึงมีอยู่สูงในจังหวัดปัตตานีและพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดยะลาและนราธิวาส แต่ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ของจังหวัดปัตตานีเริ่มน้อยลง แสดงว่า ประชากรของจังหวัดเริ่มอึมครึม แนวโน้มการย้ายถิ่นของประชากรเริ่มน้อยลง ซึ่งการย้ายถิ่นออกนั้นส่วนใหญ่เป็นประชากรในวัยแรงงาน

ดังนั้นจากสภาพการณ์แนวโน้มที่ประชากรจะว่างงานโดยการคาดการณ์ ในเชิงเศรษฐกิจที่มากขึ้นในอนาคต เมื่อพิจารณาร่วมกับสภาพทางกายภาพ ที่เป็นพื้นที่ราบเหมาะแก่การเกษตรกรรม และการกำหนดนโยบายที่สำคัญในพื้นที่ คือ โครงการชลประทานปัตตานี เพื่อช่วยการพัฒนาเกษตรกรรม และเขตพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อยกกระชับของอุตสาหกรรม ตลอดจนประชากรที่มีการเปลี่ยนแปลงลดน้อยลง ทำให้ขนาดและความหนาแน่นประชากร เร็วคงที่ จะช่วยให้การว่างงานในจังหวัดปัตตานีเบาบางลง

ผลิตภัณฑ์และความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์สาขาต่างๆ

สืบเนื่องจากนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของจังหวัดปัตตานี เป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากเกษตรกรรม โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์คานกลีกรรมและประมง อันเป็นผลิตภัณฑ์ที่ป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมของจังหวัด แนวโน้มผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรกรรมมีดังนี้

1) ยางพารา ผลิตภัณฑ์สามารถป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมยาง และผลิตภัณฑ์จากยางพารา ได้แก่ อุตสาหกรรมฟองน้ำยาง ยางแผ่น ยางแท่ง ยางเครพ อุตสาหกรรมเหล่านี้ ใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบ โดยพื้นที่ปลูกยางพาราของจังหวัดปัตตานีมีอยู่ประมาณ 228,956 ไร่ เป็นยางพันธุ์ดีประมาณ 165,718 ไร่ และเป็นยางพันธุ์พื้นเมืองประมาณ 63,238 ไร่ (สัดส่วน 72 : 28) ยางพันธุ์ดีสามารถให้ผลผลิตหรือหน้ายางพาราประมาณปีละ 200 - 250 กิโลกรัม/ไร่ รวมทั้งแนวโน้มพื้นที่ยางพันธุ์พื้นเมือง

ลดลง เนื่องจากหมกอายุการให้น้ำยาง และความสามารถในการให้น้ำยางต่ำ กองทุน
สงเคราะห์การทำสวนยาง จึงได้ให้เงินช่วยเหลือในการปลูกยางพันธุ์ดีทดแทนแก่ชาวสวน
ยางพารา อันจะส่งผลในการเพิ่มผลผลิตยางภาคหน้า

แก้ปัญหาที่ประสบคือ เจ้าของปัจจัยการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการผลิต
กล่าวคือ ลักษณะการถือครองเป็นสวนขนาดเล็ก เนื้อที่ 10 ไร่ลงมา มีอัตราการถือครอง
ประมาณ ร้อยละ 50 สวนขนาดกลาง เนื้อที่ 10 - 50 ไร่ ประมาณ ร้อยละ 40 สวนสวน
ขนาดใหญ่ เนื้อที่ 50 ไร่ขึ้นไป ประมาณร้อยละ 10 การถือครองขนาดเล็กและขนาดกลาง
เจ้าของสวนไม่สามารถเพิ่มทุนให้มีคุณภาพในการผลิต โดยการถือครองที่ถาวรวิธีนั้นต้องใช้
คนทุนในการผลิตสูงมาก ดังนั้น คุณภาพยางพาราที่ผลิตได้ในจังหวัดปัตตานี จึงเป็นยางที่มี
มีคุณภาพต่ำเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้น แนวโน้มของผลผลิตจากยางพารา สามารถเร่งส่งเสริมให้มีปริมาณ
เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ทั้งภายในและภายนอกประเทศ แต่ในด้านคุณภาพของ
ยางพารายังคงพัฒนาอีก เพื่อให้มีคุณภาพทัดเทียมกับต่างประเทศ ในการส่งออกภายนอก
ประเทศ รวมทั้งคุณภาพของยางพาราที่ได้มาตรฐาน เป็นวัตถุดิบป้อนเข้าสู่โรงงานทอ
ย

2) มะพร้าว ผลผลิตป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมสกัดน้ำมันมะพร้าว ในปัจจุบัน
พื้นที่ปลูกมะพร้าวของจังหวัดปัตตานีมีประมาณ 82,153 ไร่ ให้ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 725
ผล/ไร่ ปัญหาที่ประสบคือ เนื่องจากการปลูกตามธรรมชาติ ไม่ได้รับการบำรุงรักษา
เท่าที่ควร พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ มะพร้าวจึงเก็บโคข่าให้ผลเล็ก เนื้อบาง คุณภาพต่ำ
รวมทั้งชาวสวนขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการตลาด จึงมักถูกพ่อค้าเป็นผู้อำนาจราคา
รับซื้อแต่เพียงฝ่ายเดียว

ในส่วนของปริมาณมะพร้าวที่ออกสู่ท้องตลาด จะมากในช่วงเดือนพฤษภาคม
จนถึงเดือนสิงหาคมของทุกปี เพราะเป็นช่วงที่มะพร้าวให้ผลตก ปริมาณที่ออกสู่ตลาดมาก
เป็นผลมาจากอุปสงค์และอุปทานในตลาดไม่สมดุลกัน นอกจากนั้นยังเป็นผลสืบเนื่องมาจาก
ความนิยมของผูบริโภค ในสินค้าที่ซื้ทดแทนกันได้ เช่น น้ำมันปาล์ม น้ำมันถั่วเหลือง ฯลฯ
อันเป็นเหตุให้ผลผลิตจากมะพร้าวราคาถูกลง

ดังนั้น แนวโน้มที่มะพร้าว เป็นพืช เศรษฐกิจหลัก โดยเฉพาะการป้อนผลผลิต ไปสู่ภาคอุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันมะพร้าว มีโอกาสจะลดลงมาก เนื่องจากใช้ผลผลิตอื่น ๆ ทดแทนในการเป็นวัตถุดิบ โดยเฉพาะการปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งให้ผลผลิตต่อหน่วยสูงกว่า รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล ในการผลักดันให้ปาล์มน้ำมัน เป็นพืช เศรษฐกิจที่สำคัญ แต่อาจ มีวิธีในการผลักดันให้มะพร้าว เป็นพืช เศรษฐกิจที่สำคัญ โดยการเร่งรัดยกระดับการให้ผล ผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้น โดยเฉพาะที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ความสนใจบำรุงดูแลของยูเพาะปลูก มากกว่าการปล่อยให้ เป็นไปตามธรรมชาติ

3) ประมง โดยเฉพาะประมงทะเล ผลผลิตสามารถป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากทะเลได้หลายประเภทที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมปลากระป๋อง อุตสาหกรรมหอยแครง อุตสาหกรรมปลาแปรรูป อุตสาหกรรมเหล่านี้ใช้ผลผลิตจากการประมง เป็นวัตถุดิบ เช่น ปลาหาง ๆ กุ้ง หอย ปลาหมึก ปลาเบึก แต่ปริมาณการผลิตจาก โรงงานไม่แน่นอน ขึ้นกับปริมาณของสัตว์น้ำที่จับได้ อันเป็นปัญหาที่สำคัญและเป็นแนวโน้ม มีลักษณะคือ เนื่องสืบไปถึงอนาคตคือ ปัจจุบันปริมาณการจับสัตว์น้ำลดลงเนื่องกันตลอด ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ต่ำลง เนื่องจากสภาพความสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในอ่าวไทยลดน้อยลง มีผลทำให้ สัตว์น้ำที่จับได้ลดลง

ดังนั้น แนวโน้มการประมงในการเป็นวัตถุดิบป้อนสู่อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ จากทะเล อันเป็นภาคการผลิตที่สำคัญและสร้างความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจให้กับ จังหวัดภาคนี้ต่อไป แต่อาจประสบปัญหาบางประการ เช่น

- ก. สัตว์น้ำมีปริมาณลดลง อีกทั้งสัตว์น้ำเจริญเติบโตไม่ทัน
- ข. บริเวณการจับสัตว์น้ำของชาวประมงถูกจำกัดให้ลดลง เนื่องจาก ประเทศเพื่อนบ้านได้ขยายอาณาเขตน่านน้ำทางทะเลเพิ่มขึ้น

การแก้ปัญหาในเรื่องของปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้นั้น ได้หันมาส่งเสริมการ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแทนการจับสัตว์น้ำในทะเล เช่น การเลี้ยงปลากะพงขาวใน กระชัง การเลี้ยงปลาประมง (ปลาเก๋า) ในกระชัง การเลี้ยงหอยแมลงภู่ การเลี้ยง หอยแครง การเลี้ยงปูพรกให้เป็นปูแสน และการทำงานกุ้ง ฯลฯ การส่งเสริมการ เพาะ เลี้ยงดังกล่าว จะช่วยแก้ไขและทดแทนปริมาณสัตว์น้ำที่ถูกจับในอนาคต

ผลผลิตในภาคการเกษตรและประมง เป็นผลผลิตเศรษฐกิจที่สำคัญในการป้อน
 เขาสอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตร แต่ความสำคัญและความสัมพันธ์ของผลผลิต
 มีไคอยู่ที่ผลผลิตในเชิงเศรษฐกิจที่กล่าวมาข้างต้น หากแต่ยังอยู่ในลุ่มการผลิตอื่น ๆ
 เพียงแต่ส่วนการผลิตต่าง ๆ เหล่านั้น เช่น ข้าว ผลไม้ ปศุสัตว์ มีผลผลิตพอกับการเลี้ยง
 ชีพของประชาชนในจังหวัด มากบ้างน้อยบ้างแล้ว เทคนิคของผลผลิต บางอย่างไม่เพียงพอ
 กับการต้องการ ท้องนำเขามาจากพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่ต่าง ๆ แต่ผลผลิตจากยางพารา
 มะพร้าว และประมง สามารถตอบสนองและรองรับความสามารถในการลงทุนเพื่อพัฒนา
 จังหวัดปัตตานี โดยอาศัยวัตถุดิบในท้องถิ่น เป็นสำคัญ

ภาพรวมแนวโน้มการพัฒนาจังหวัดปัตตานี

บทบาทของจังหวัดปัตตานี

จากการศึกษาบทบาทของจังหวัดปัตตานีในระดับภาค และการศึกษาลักษณะ
 ทางกายภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ พืชเศรษฐกิจ นโยบายและโครงการของรัฐที่สำคัญ
 ในการพัฒนาจังหวัดปัตตานี เช่น โครงการชลประทานปัตตานี เขตอุตสาหกรรมของ
 จังหวัดและท่าเทียบเรือชายฝั่ง ทำให้จังหวัดปัตตานีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่
 อนุภาคจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้คือ

1. แหล่งกิจกรรมที่สำคัญ คือ ข้าว ในพื้นที่ราบ 2 ฟากฝั่งแม่น้ำปัตตานี
 โดยอาศัยโครงการชลประทานปัตตานี
2. แหล่งประมงที่สำคัญ ในการเป็นวัตถุดิบในการเหินยวนำอุตสาหกรรม
 เกี่ยวกับสัตว์น้ำ เช่น อุตสาหกรรมหอยแครง อุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง (ปลากระป๋อง)
 อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ (ปลาป่น)
3. แหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะใน
 เขตอุตสาหกรรมของจังหวัดซึ่งประกอบด้วยอุตสาหกรรมหลายประเภท และโรงงานที่
 ตั้งอยู่ทั่วไปภายนอกเขตอุตสาหกรรม จะส่งผลให้มีการจ้างแรงงานเพิ่มมากขึ้น
4. เป็นเมืองท่าที่คอยรองรับความคับคั่งในการขนถ่ายสินค้า จากท่าเทียบ
 เรือน้ำลึก จังหวัดสงขลา และเป็นท่าเรือที่สำคัญในการส่งสินค้าเข้าและออกในแถบ
 จังหวัดชายแดนภาคใต้

5. เชื่อมโยงความเจริญระหว่างอนุภาคจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับเมือง
 หาดใหญ่ - สงขลา อันเป็นเมืองหลักของภาคใต้

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จังหวัดปัตตานี ปัจจุบันจนถึงประมาณ พ.ศ.
 2540 อยู่ภายใต้กรอบการชี้นำของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 และต่อ
 เนื่องมายังฉบับที่ 6 โดยกำหนดให้เป็นเมืองรองของอนุภาคแถบนี้ ซึ่งพิจารณาจากที่ตั้ง
 ในทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ติดกับชายฝั่งทะเล และที่ตั้งในทางเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ใกล้วัตถุ
 ฑิม และที่สำคัญสามารถพัฒนาเชื่อมโยงเสริมพื้นที่ส่วนหน้า คือ จังหวัดสงขลาในฐานะ
 เมืองหลักของภาคใต้ และกระจายการพัฒนาให้กับพื้นที่ส่วนหลัง คือ พื้นที่ชนบทโดยรอบ
 และจังหวัดใกล้เคียง บทบาทดังกล่าวทำให้แนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดดีขึ้น
 โดยมีการลงทุนทั้งในและนอกเขตพัฒนาอุตสาหกรรมของจังหวัด เมื่อเต็มพื้นที่ประมาณ
 รวม 1,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมในทางเกษตรเป็นหลัก รวมทั้งปรับปรุง
 ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลาง
 การปรับปรุงประสิทธิภาพและการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม กระทำไ้ง่ายและเร็วกว่าทาง
 กานเกษตร ที่องอาศัยธรรมชาติช่วย เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในระยะแรกหากมีการสนับสนุน
 อุตสาหกรรม ที่ผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศ เพื่อทดแทนการนำ
 สินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ และตั้งอยู่ใกล้กับวัตถุฑิม จะช่วยลดต้นทุนการผลิต โดย
 เฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุฑิมในทางเกษตร มีผลผลิตที่สำคัญ คือ ยางพาราและประมง
 อาจจะมีประสบปัญหาความไม่แน่นอนของวัตถุฑิมที่ใช้ในการผลิต เป็นลักษณะธรรมชาติของ
 อุตสาหกรรมที่คอ เนื่องจากการเกษตร แต่การส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมและ
 ขนาดกลาง เป็นสิ่งสำคัญในการช่วยสร้างงานให้กับจังหวัด เพราะอุตสาหกรรมดังกล่าว
 รูปแบบการผลิตยังองอาศัยเครื่องจักรและแรงงานไปพร้อมกัน ซึ่งคาดว่าสถาบันพัฒนา
 ฝีมือแรงงานภาคใต้ สามารถให้ความช่วยเหลือในการฝึกอาชีพ และเตรียมแรงงาน
 ฝีมือให้เข้าสู่แรงงานอุตสาหกรรมมากพอควร

ในส่วนของแนวโน้มการพัฒนาทางสังคมนั้น ความสนใจของประชาชนและความช่วยเหลือของรัฐบาล โดยเฉพาะการศึกษาและสาธารณสุข การพัฒนา 2 สาขา นี้ สภาพการพัฒนาจะได้รับการเอาใจใส่ขึ้น รวมทั้งการคมนาคมขนส่ง เพราะการถูกกำหนดให้เป็นเมืองรองของอนุภาคนี การคมนาคมสายสำคัญจะได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการขนส่งวัตถุดิบ เพื่อนำมาป้อนโรงงานทั้งมาจากในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง และที่สำคัญคือการนำดินจากศูนย์กลางชุมชนระดับต่าง ๆ ที่กระจายอยู่รอบ ๆ เขามาสู่ศูนย์กลางหลักของจังหวัด อันเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมและแหล่งงาน และลงเป็นดินค้าออกจำหน่ายยังต่างประเทศ ผ่านทางท่าเทียบเรือใกล้กับเขตพัฒนาอุตสาหกรรม

แต่จากสภาพการตั้งถิ่นฐานในทางการ เมืองของจังหวัดปัตตานี ทำให้ได้รับผลกระทบจากปัญหาความมั่นคงทางการ เมือง ในรูปของการก่อความวุ่นวายจาก กลุ่ม ขบวนการโจรก่อการร้าย (ชก.) เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งระบบของการพัฒนาทาง เศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดปัตตานี ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน คลอนแคลน ขาดความเชื่อมั่น มีผลทำให้สภาพการลงทุนในเชิง เศรษฐกิจและธุรกิจของ จังหวัดปัตตานีซบเซามาตลอด การพัฒนาเป็นไปอย่างเชื่องช้า ดังนั้น แนวโน้มในเรื่อง นี้จะยังคงมีอยู่ต่อไป แต่ผลกระทบหรือความเสียหายที่จะได้รับ หรือผลเสียที่จะเกิดขึ้น ในเชิง เศรษฐกิจหรือสังคม ขึ้นอยู่กับมาตรการป้องกันของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในเรื่อง นี้เป็นสำคัญ

แนวโน้มการพัฒนาจังหวัดปัตตานีในอนาคต จะได้รับการกระจายรายได้มากขึ้น โดยเฉพาะจากการพัฒนาอุตสาหกรรม นอกจากจะมีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและ ใกล้เคียงแล้ว ยังเป็นการช่วยเสริมสร้างบทบาทของ เมืองหลักภาคใหญ่ - สงขลา ให้มีบทบาทเด่นชัด และพัฒนาพื้นที่ในเชิง เศรษฐกิจของอนุภาคจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกด้วย

สรุปปัญหา

จากการศึกษาสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร การบริการพื้นฐานทางกายภาพและสังคม ฯลฯ สามารถสรุปปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาจังหวัดปัตตานี ดังนี้คือ

ปัญหาด้านจิตวิทยาและความมั่นคงทางการเมือง

สืบเนื่องมาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ประชากรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) นับถือศาสนาอิสลาม นิยมใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน ไม่นิยมพูดภาษาไทย และมีบางส่วนพูดภาษาไทยไม่ได้เลย รวมทั้งประชากรส่วนใหญ่นิยมและมีความเคลื่อนไหวทางการเมืองสูง โดยติดต่อกับขอความช่วยเหลือจากองค์การต่างประเทศ เรียกว่า "ขจก." หรือ "ขบวนการโจรก่อการร้าย" มีพฤติกรรมในลักษณะที่จะแยกจังหวัดปัตตานีเป็นอิสระ ปกครองกันเอง มีประมุขและผู้บริหารเป็นชาวมลายู รัฐอิสระดังกล่าวจะครอบคลุมจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสตูลบางส่วน และจังหวัดสงขลาบางส่วน แต่ก็เป็นไปได้ยากที่จะสำเร็จ เพราะว่าแกนนำและผู้สนับสนุนชาคอกุมการณที่แน่นอนกลายเป็นปัญหาเรื้อรังจนถึงปัจจุบัน

จากความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ ศาสนา ก่อให้เกิดปัญหาจากสภาพแวดล้อมชนบทรวมนิยมประเพณี และวัฒนธรรมที่ต่างกัน ทำให้ประชาชนไม่นิยมพูดภาษาไทย เกิดปัญหาในด้านการศึกษา คือ ประชาชนชาวไทยมุสลิมไม่นิยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล จะมีความต้องการเรียนศาสนาของตน และมีปัญหาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นปัญหาที่นำไปสู่ความมั่นคง ปัญหาเหล่านี้สะสมกันมานานจนมีลักษณะซับซ้อนเกี่ยวโยงกันเป็นลูกโซ่

ปัญหาทางกายภาพ

1. ปัญหาอุทกภัย

จังหวัดปัตตานีมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม โอกาสที่จะถูกน้ำท่วมมีอยู่มาก โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำปัตตานี อันเป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัดปัตตานี รวมทั้งบริเวณที่ราบของแม่น้ำสายบุรี แม่น้ำหนองจิก และแม่น้ำยะหริ่ง ในช่วงฤดูฝน (เดือนพฤศจิกายน - มกราคม) กระแสน้ำจะไหลเชี่ยวและไหลอย่างรุนแรงจากต้นน้ำบนเทือกเขา รวมทั้งมีน้ำทะเลหนุนเข้ามา ทำให้เนื้อที่เพาะปลูกได้รับความเสียหาย

2. ปัญหาคุณภาพดิน

จังหวัดปัตตานีมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล น้ำท่วมถึง ทำให้ดินชายฝั่งมีลักษณะ เป็นดินเค็มผาค มีความกระตางสูง และมีน้ำทะเลหนุนเข้ามาตามลำคลอง ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของประชากร เกี่ยวกับการเกษตรกรรม ประสบปัญหาดินเค็มชายฝั่ง ดินเสื่อมโทรม ไม่สามารถจะใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในบริเวณนั้น เกิดปัญหาคุณภาพดินในพื้นที่เกษตรกรรมอำเภอเมืองปัตตานี อำเภอหนองจิก อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี และกิ่งอำเภอไม้แก่น

ปัญหาเศรษฐกิจ

จังหวัดปัตตานีมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพิงการเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ และมีโครงสร้างฐานการผลิตที่แคบ สาขาการผลิตหลักอยู่ที่การกลั่นกรองและการประมง รวมทั้งมูลค่าการผลิตยังมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 46.12 ในปี 2521 เป็นร้อยละ 42.54 ซึ่งนอกจากภาคเกษตรกรรมลดลง ยังรวมไปถึงภาคอุตสาหกรรมและบริการอีกด้วย การเปลี่ยนแปลงในการผลิตเหล่านี้ส่งผลถึงความเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดแต่ละโครงสร้างการผลิตมีปัญหาดังต่อไปนี้ คือ

1. การกลั่นกรอง

1) การถือครองที่ดินค่า เฉลี่ยการถือครองครอบครัวยุติ 10.27 ไร่ ทำให้มีเนื้อที่เพื่อการเพาะปลูกค่า ดังนั้น การลงทุนเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงและคุ้มค่าจึงอยู่ในเกณฑ์สูง ใต้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอยะหริ่ง อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ

2) การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรกรรม สภาพพื้นที่จังหวัดปัตตานีจะเป็นที่ราบลุ่ม โดยเฉพาะที่ราบลุ่มแม่น้ำปัตตานี มีความอุดมสมบูรณ์เท่าการเพาะปลูกใดเป็นอย่างไร จะเกิดปัญหาในหน้าแล้ง คือ น้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกข้าว ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 37.89 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ต้องการน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูก การขาดแคลนน้ำทำให้การทำมาหากินไม่สะดวก ต้องรอสภาพดินฟ้าอากาศ จึงสามารถทำการเพาะปลูกได้

3) ผลผลิตคือไรค่า การกลั่นกรองที่สำคัญอีกอย่างก็คือ มะพร้าวและยางพารา ฯลฯ ปัญหาของการปลูกมะพร้าวที่ประสบอยู่คือ การขาดแคลนพันธุ์ เพราะ

มะพร้าวส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง ใ้ผลเล็กและผลผลิตต่ำ ส่วนปัญหาของยางพาราคือ ยางพาราส่วนมากจะเป็นยางพันธุ์พื้นเมือง และมีอายุมาก โดยเฉพาะมีพันธุ์พื้นเมือง กว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่ปลูกยางพารา สามารถให้ผลผลิตประมาณ 100 กิโลกรัม/ไร่ ตากกันยางพันธุ์สูง เพราะให้ให้ผลผลิตประมาณ 300 กิโลกรัม/ไร่ แลส่งถึงเขตเกษตร กรรมแล้ว นอกจากนั้นกรรมวิธีการผลิตไม่ดีพอ ขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือในการผลิต ยางแผ่นและขาดแคลนเงินทุน เนื่องจากเป็นเจ้าของสวนยางขนาดเล็ก

4) การตลาด สินค้าทางเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะถูกผูกพันกับราคาในตลาดโลก ทำให้ราคาสินค้ามีความไม่แน่นอน เกษตรกรไม่สามารถต่อรองราคาได้เท่าที่ควร ส่งผลต่อรายได้และฐานะของเกษตรกร

2. การประมง

1) การขาดแคลน ความต้องการในการบริโภคเพิ่มมากขึ้น แต่การเพิ่มของสัตว์น้ำเป็นไปตามธรรมชาติ ทำให้ปริมาณการเพิ่มของสัตว์น้ำลดลง จึงมีการจับสัตว์น้ำขนาดเล็กมากขึ้น

2) การลวงล่าเขตน่านน้ำสากลของประเทศ ลึบเนื่องมาจาก ความต้องการที่มากขึ้น แต่สัตว์น้ำมีน้อยลง จึงมีการเดินเรือลวงล่าเข้าไปในน่านน้ำสากล 200 ไมล์ทะเล เป็นการฝ่าฝืนและผิดกฎหมาย

3) ราคาไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปริมาณของสัตว์น้ำที่จับได้ในวันนั้น หากมีมากก็กำหนดราคาให้ต่ำลง ถ้ามีน้อยก็กำหนดราคาให้สูงขึ้น ตามกลไกของตลาด ซึ่งการกำหนดราคา ผู้ประกอบกิจการแปรรูปจะเป็นผู้กำหนดราคา ชาวประมงไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง

3. อุตสาหกรรม

1) ขาดแคลนวัตถุดิบ อุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่แล้ว ใช้ผลผลิตทางเกษตรกรรมเป็นวัตถุดิบในการผลิต เมื่อผลผลิตทางเกษตรกรรมมีปริมาณที่ไม่แน่นอนและไม่เพียงพอ ในการเป็นวัตถุดิบป้อนโรงงาน การดำเนินการก็ไม่สามารถจะทำการผลิตได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์จากยางพารา อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากการประมง

2) คุณภาพของวัตถุดิบ โดยเฉพาะยางพาราเนื่องจากกรรมวิธีในการผลิตยังไม่ดีพอในเรื่องการผลิตยางแผ่น เมื่อส่งเข้าโรงงานผลิตจัดอยู่ในเกรดต่ำคือ ชั้น 4 และชั้น 5 อันส่งผลกระทบต่อการแข่งขันกับผู้ผลิตจากประเทศอื่น ๆ

3) เทคนิคในการผลิต อุตสาหกรรมของจังหวัดปัตตานี อยู่ในระหว่างการพัฒนาความทันสมัยและยกระดับฐานะของจังหวัด ในการเป็นเขตอุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัดชายแดนภาคใต้ เทคนิคในการผลิตปัจจุบันยังไม่ได้มาตรฐานจึงมีความจำเป็นของพัฒนา เทคโนโลยีใหม่ให้เหมาะสมกับรูปแบบการผลิต

4) การตลาด สินค้าทางอุตสาหกรรมมีการแข่งขันกันมากในเชิงการตลาด โดยเฉพาะสินค้าที่ส่งออกขายแข่งขันกับผู้ผลิตจากประเทศต่าง ๆ จะเน้นในคุณภาพของสินค้ามาก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง และอุตสาหกรรมเกี่ยวกับยางพารา

4. การท่องเที่ยว

1) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาในค่านนี้ของจังหวัดปัตตานีเป็นไปอย่างเชื่องช้า เช่น การคมนาคมเข้าถึงยังไม่สะดวก ใต้แก แหล่งท่องเที่ยวหาดทะเลกระบี่ อ่าเภอยะหริ่ง ฯลฯ ไม่มีโรงแรมที่มาตรฐาน

2) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากจังหวัดปัตตานีมีปัญหาจากความมั่นคงทางการเมืองมาก่อน จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่มีความมั่นใจในการมาท่องเที่ยวในจังหวัดปัตตานีและจังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากภาคอื่น

3) ขาดการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะภาพพจน์ในเรื่องความปลอดภัยจาก "ขบวนการโจรก่อการร้าย"

ปัญหาประชากร

1. การกระจายตัวของประชากร ลักษณะการกระจายตัวของประชากรในจังหวัดปัตตานี จะอยู่กันอย่างกระจุกกระจาย โดยจะมีการกระจุกตัวและหนาแน่นในบริเวณตอนกลางตลอดแนว จนถึงคานเหนือของจังหวัด การกระจายตัวของประชากรที่ไม่สม่ำเสมอ แสดงถึงความแตกต่างของพื้นที่ ในการตั้งประชากรให้มาอยู่ร่วมกัน ใน

พื้นที่ประชากรอยู่เบาบาง มีผลให้การบริการต่าง ๆ ทำได้ยากลำบากและต้องลงทุนสูง

2. แรงงานและการว่างงาน การว่างงานส่วนใหญ่ของจังหวัดมัตตานี มีลักษณะว่างงานแบบแอบแฝง เพราะผู้ว่างงานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม ภายหลังเก็บเกี่ยวแล้ว จะไปรับจ้างแรงงานในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง เมื่อถึงฤดูกาลใหม่ก็กลับมายังถิ่นฐานเดิม ประกอบอาชีพตามปกติ เป็นปัญหาเกี่ยวกับแรงงานฝีมือ เพราะมีผลเสียในการที่คนงานเข้าออกบ่อย ๆ ต้องเสียเวลาในการฝึกฝีมือให้กับคนงานใหม่ หากไม่ต้องการให้คนงานเข้าออกบ่อย โรงงานจำเป็นต้องจ่ายค่าจ้างสูงกว่าปกติ หรือสูงในอัตราที่สามารถจูงใจให้คนงานทำงานต่อไป

ปัญหาการบริการพื้นฐานทางกายภาพและสังคม

1. ไฟฟ้า

1) การขาดแคลนไฟฟ้าในชนบท การให้บริการไฟฟ้าของจังหวัดมัตตานี ยังไม่กว้างขวาง โดยเฉพาะการให้บริการในพื้นที่ชนบท ส่วนใหญ่จะมีไฟฟ้าใช้ไม่เกินร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในแต่ละตำบล เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างรีบด่วน

2) การขัดข้องทางกระแสไฟฟ้า การให้บริการในเทศบาลเมืองมัตตานีเกิดปัญหากระแสไฟฟ้าดับบ่อย เพราะแรงเคลื่อนกระแสไฟฟ้า ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของจังหวัด โดยเฉพาะเขตอุตสาหกรรมในอนาคต

2. ประปา

1) คุณภาพน้ำ น้ำที่ให้บริการในเขตเทศบาลเมืองมัตตานี ซึ่งอยู่ในความดูแลของเทศบาลเมืองมัตตานี จะมีสีซึ่งเกิดจากการผ่านสนิมเหล็ก

2) การขาดแคลนน้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหน้าแล้ง ไม่พอใช้ในการอุปโภคและบริโภค และแรงดันน้ำน้อยทำให้หน้าไหลไม่แรง

3. การคมนาคม

1) ความสะดวกในการติดต่อ โดยเฉพาะถนนที่อยู่นอกชุมชนมีลักษณะเป็นถนนลูกรัง มีสภาพที่ชำรุดเฉพาะหน้าแล้ง เมื่อถึงฤดูฝนถนนส่วนใหญ่จะชำรุดโดย โดยเฉพาะอำเภอโคกโพธิ์ อำเภอยะรัง อำเภอมายอ และอำเภอยะหริ่ง

2) ร่องน้ำแม่น้ำปัตตานี สภาพปากแม่น้ำปัตตานีที่ตื้นเขินจากตะกอนที่ทับถม ทำให้เรือเดินทะเลขนาดใหญ่ไม่สามารถเข้ามาจอดเทียบท่าเพื่อขนถ่ายสินค้าได้

4. การสื่อสารและโทรคมนาคม

1) ไปรษณีย์โทรเลข โดยเฉพาะการให้บริการในระดั้อำเภอ ในปัจจุบันให้บริการ 8 อำเภอ แต่ไม่ใ้ให้บริการในกิ่งอำเภอทุ่งยางแดง กิ่งอำเภอไม้แก่น และกิ่งอำเภอกะพ้อ ทำให้การส่งข่าวสารในกิ่งอำเภอดังกล่าวล่าช้า

2) โทรศัพท์ การให้บริการในค่านี้นี้ยังคงมีความสำคัญอยู่มาก เพราะการให้บริการค่านี้นี้ยังมีอยู่น้อยมาก ปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 2,000 หมายเลข ปัญหาคือ

- การขาดแคลนการบริการในพื้นที่ชนบท

- ความไม่เพียงพอในการให้บริการในเขตเมือง โดยเฉพาะ

โครงการเขตอุตสาหกรรมของจังหวัด

5. การศึกษา

1) โอกาสทางการศึกษา มีสาเหตุมาจากผู้ปกครองยากจน และไม่เข้าใจระบบการศึกษาในปัจจุบัน ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา

2) ขวัญและกำลังใจ เนื่องจากที่ตั้งของสถานศึกษาล้วนใหญ่อยู่ในท้องดินกันดาร และเป็นท้องดินเพื่อความมั่นคง จึงมักจะถูกคุกคามจากฝ่ายตรงข้ามเสมอ ครูสอนมักถูกจับเป็นตัวประกันในการต่อรองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3) การไม่รู้ภาษาไทย เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่นั้นเป็นชาวไทยมุสลิม ภาษาที่ใ้ใช้มักจะเป็นภาษาท้องถิ่น (ภาษายาวี) เป็นปัญหาที่ประสบในการสื่อสาร

6. การสาธารณสุข

1) การขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ ในปัจจุบันยังมีจำนวนไม่เพียงพอ โดยมีอัตราส่วนแพทย์ต่อประชากรประมาณ 1 : 20,000 คน พยาบาลมีประมาณ 1 : 3,700 คน เป็นสัดส่วนที่สูงมาก ซึ่งตามสัดส่วนมาตรฐานสากล ควรจะมีแพทย์ต่อประชากร 1 : 5,000 คน พยาบาลต่อประชากร 1 : 3,000 คน

2) โรคภัยไข้เจ็บ ประชากรส่วนใหญ่ไม่เข้าใจภาษาไทย และไม่สนใจระมัดระวังรักษาสุขภาพอนามัย โภชนาการทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม ก่อให้เกิดโรคชาก

อาหารและไข่มาลาเรียเป็นส่วนมาก

ปัญหาระบบชุมชนเมือง

จากค่าคะแนนของการศึกษาระบบชุมชนเมืองพบว่า ค่าคะแนนการพัฒนาของเทศบาลเมืองบัตคานี ซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนลำดับที่ 1 มากกว่าเทศบาลตำบลตะลุงบันศูนย์กลางชุมชนลำดับที่ 2 ประมาณ 2.5 เท่า และชุมชนลำดับที่ 2 ค่าคะแนนการพัฒนามากกว่าชุมชนลำดับที่ 3 ประมาณ 7 เท่า แสดงถึงความเป็นศูนย์กลางชุมชนแบบโทเคียว (PRIMATE CITY) ของเทศบาลเมืองบัตคานี ทำให้การกระจายความเจริญไปสู่ชุมชนรอบข้างทำได้ยาก นอกจากนี้ความแตกต่างในความสมดุลตามลำดับของศูนย์กลางชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก ทำให้มีศูนย์กลางขนาดใหญ่ และศูนย์กลางขนาดเล็ก ล้วนศูนย์กลางชุมชนขนาดกลางขาดไป ความสมบูรณ์ในการเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงความเจริญ และกระจายการบริการให้กับพื้นที่ชุมชนชนบท จึงมีอาจทำได้ทั่วถึงและแท้จริง

ปัญหาในระดับนโยบายของรัฐ

ปัญหาในการพัฒนาจังหวัดบัตคานี มาจากอุปสรรค ข้อจำกัด และศักยภาพในการพัฒนาที่อยู่ในระดับต่ำ แต่มีปัญหาวางประการที่มากและเกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐ ปัญหาที่สำคัญและเกี่ยวเนื่องดังกล่าว คือ

1. ราคาผลผลิตไม่แน่นอน ผลผลิตที่สำคัญของจังหวัดคือ ผลผลิตในภาคเกษตรกรรม เช่น ยางพารา เป็นสินค้าที่ราคาผูกพันกับตลาดโลก ทำให้ราคาของผลผลิตไม่แน่นอน ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ผลิตโดยตรง

2. ความแตกต่างของการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาพื้นที่ของรัฐบาลโดยการกำหนดโครงการในการยกระดับ พัฒนาศักยภาพพื้นที่ใด ๆ ทำให้เกิดการได้เปรียบและเสียเปรียบในการเป็นแหล่งที่ตั้งของกิจกรรม โดยเฉพาะเศรษฐกิจของพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการดึงประชากรให้มากระจุกตัวบนพื้นที่เหล่านั้น เกิดการกระจายตัวของประชากรไม่เหมาะสม

3. ขาดเงินทุนในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ สถาบันการเงินในส่วนภูมิภาคไม่มีอำนาจในการตัดสินใจในการให้เงินไปลงทุนดำเนินการ การตัดสินใจในการลงทุนต่าง ๆ ต้องได้รับการอนุมัติจากสำนักงานใหญ่ในส่วนกลาง

4. ขาดนโยบายที่เด่นชัด มีผลต่อการลงทุนในการดำเนินกิจการ หรือให้บริการ เช่น การไม่ได้อำนาจให้จังหวัดบึงกาฬเป็นจังหวัดที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้ภาคเอกชนไม่แน่ใจในการลงทุน เพื่อให้บริการค่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ขาดแคลนแรงงานที่มีความรู้ การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมจำเป็นต้องใช้แรงงานที่สำคัญ ในระดับมันสมองและระดับฝีมือ โดยเฉพาะแรงงานที่มีความรู้ระดับสมอง ทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

การจัดลำดับความสำคัญและโครงสร้างของปัญหา

จากสภาพปัญหาที่พบในจังหวัดบึงกาฬ ได้นำมาศึกษาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางแก้ไขและการพัฒนา โดยการพิจารณาความสัมพันธ์ของปัญหาทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร การบริการพื้นฐานทางกายภาพ และสังคม และปัญหาค่านิยมจิตวิทยาและความมั่นคงทางการเมือง ในการเป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหาอื่น ๆ จึงกำหนดค่าคะแนนของความสัมพันธ์ของแต่ละปัญหา คือ

ค่าคะแนน 1 เมื่อ เป็นต้นเหตุหรือมีความสัมพันธ์กับปัญหาอื่นน้อยมาก หรือเกือบไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ค่าคะแนน 2 เมื่อ เป็นต้นเหตุหรือมีความสัมพันธ์กับปัญหาอื่นโดยทางอ้อม

ค่าคะแนน 3 เมื่อ เป็นต้นเหตุหรือมีความสัมพันธ์กับปัญหาอื่นโดยตรง หรือมีความสัมพันธ์กันสูง

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดค่าน้ำหนักของปัญหา ตามความสำคัญที่มีผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ ตามสภาพปัญหาของจังหวัด คือ

ค่าคะแนน 1 เมื่อปัญหานั้นมีผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ น้อย

ค่าคะแนน 2 เมื่อปัญหานั้นมีผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ ปานกลาง

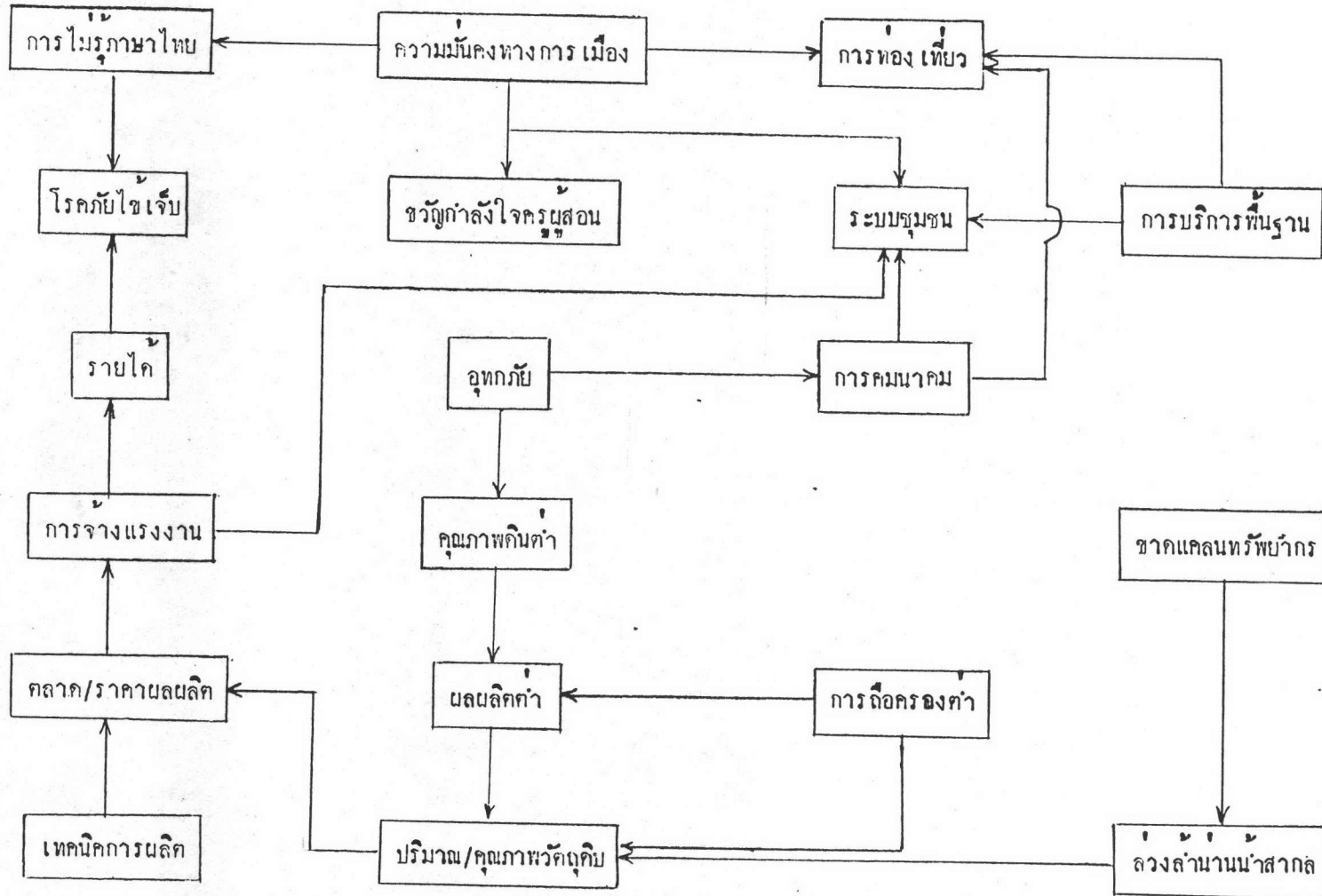
ค่าคะแนน 3 เมื่อปัญหานั้นมีผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ มาก

โดยผลรวมของค่าคะแนนความสัมพันธ์ของแต่ละปัญหา จะนำมาคูณด้วยค่าน้ำหนักความสำคัญของปัญหา แล้วจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามค่าคะแนนจากมากไปน้อย

ตารางที่ 6.1 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาหลัก จังหวัดปทุมธานี

ปัญหา	ปัญหาที่																			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. ความมั่นคงทางเกษตร เมือง	+																			
2. อุทกภัย	1	+																		
3. คุณภาพกินน้ำ	1	3	+																	
4. การถือครองที่ดินทำ	1	1	1	+																
5. ผลผลิตทำ	1	2	3	3	+															
6. ตลาดและราคาผลผลิต	1	2	2	1	3	+														
7. ขาดแคลนทรัพยากร	1	1	2	1	1	2	+													
8. การล่องน้ำน้ำสกปรก	2	1	1	1	1	2	3	+												
9. ปริมาณ/คุณภาพของวัฏ กินน้ำ	1	1	3	3	3	2	3	3	+											
10. เทคนิคการผลิต	1	1	1	1	1	3	1	1	2	+										
11. แรงงานและการว่างงาน	2	1	1	2	2	3	2	2	2	1	+									
12. ปัญหาการท้องเที่ยว	3	2	1	1	1	1	3	1	1	1	1	+								
13. ขาดแคลนไฟฟ้า	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	+							
14. ขาดแคลนน้ำอุปโภค, เกษตร	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	+						
15. ความสะดวกในการ คมนาคม	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	+					
16. การสื่อสารล่าช้า	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	2	1	1	+				
17. ชีวีและกำลังใจครูผู้สอน	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	+			
18. การไม่รู้ภาษาไทย	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	+		
19. โรคภัยไข้เจ็บ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	2	2	3	1	1	3	+	
20. ระบบชุมชนและการ กระจายตัว	3	3	2	2	1	1	3	1	1	1	2	2	3	2	3	2	2	2	2	+
รวม	31	29	28	25	29	30	32	22	28	52	62	33	0	28	25	27	28	39		
ค่าน้ำหนักของปัญหา	3	3	2	3	2	3	2	1	2	1	2	1	3	2	1	1	1	2	2	2
ค่าวงน้ำหนัก	918	756	755	870	626	64	225	655	784	630	282	545	678							
ลำดับที่	1	3	10	6	9	2	8	18	7	20	10	13	4	15	16	17	19	14	10	4

แผนภูมิที่ 6.2 โครงสร้างปัญหาหลักของจังหวัดบึงกาฬ

ผลจึลค่ากับควมสำคัญของปัญหาพบว่า ปัญหาสำคัญที่สุดคือ ความมั่นคงทาง การเมือง รองลงมาคือ ตลาดและราคาผลผลิต อุทกภัย ฯลฯ

จากสภาพปัญหาของจังหวัดปัตตานี มีความสัมพันธ์กันระหว่างปัญหาต่าง ๆ ใน พื้นที่ จะ เป็น เหตุและผลซึ่งกันและกัน จนเชื่อมโยงกลายเป็นระบบปัญหา การแก้ไขปัญหาคึงกล่าวในภาครัฐบาลของกระจายความเสมอภาค ในการให้บริการพื้นฐานทางกายภาพ และสังคม ปัญหาเศรษฐกิจที่เคิบโตช้า ในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการ อันมีอยู่นอย ปัญหาการว่างงาน เนื่องจากขาดการวางแผนคานประชากร ฯลฯ การแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ของภาครัฐบาล จะช่วยให้อพื้นที่ที่มีความพร้อมในการพัฒนาหรือรองรับการพัฒนา จากภาคเอกชน ในการลงทุนคานเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการต่อไป โดย รัฐบาลให้ควมร่วมมือในการพิจารณาแก้ไขในปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายที่สำคัญ โดยเฉพาะปัญหาราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน

แนวทางและขอเสนอแนะในการพัฒนาจังหวัดปัตตานี

ขอเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาจังหวัดปัตตานี จะเป็นแนวทางที่เน้น และสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาหลักของจังหวัด โดยเฉพาะการเป็นจังหวัดหนึ่งของจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ปัญหาทางการเมืองและความมั่นคงจึง เป็นปัญหาที่ควรรีบเร่งแก้ไข พร้อมกับปัญหาทางคานเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเร่งรัดการพัฒนาเกษตรกรรม และยก ระดับการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กลางชุมชนเมืองกับพื้นที่ ชนบทโดยรอบ ยังเป็นปัญหาในการกระจายความเจริญและความเท่าเทียมในการไ้รับ บริการจากรัฐบาล การแก้ไขปัญหาคึงกล่าว จึงควรรกระทำไปพร้อม ๆ กันเป็นระบบ เพื่อกระจายการพัฒนาพื้นที่ไ้ค้อย่างทั่วถึง

ซึ่งแนวทางและขอเสนอแนะในการพัฒนาจังหวัดปัตตานีนี้ ไ้พิจารณาตาม นโยบายของประเทศและศักยภาพของพื้นที่ อันจะทำให้จังหวัดปัตตานีมีบทบาทคึงค่อไปนี้คือ

1. บทบาทระดับอนุภาค

- 1) ศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจหลักของอนุภาค เป็นศูนย์ความสำเร็จทางเศรษฐกิจ ในการเหนี่ยวนำให้เกิดการพัฒนาในทางเศรษฐกิจของจังหวัดบัตคานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส
- 2) ศูนย์กลางการศึกษาของอนุภาค โดยมีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา 1 แห่ง เพื่อรองรับการศึกษาของอนุภาคในระดับนี้
- 3) เชื่อมโยงความสำเร็จทางเศรษฐกิจระหว่างอนุภาคกับภาค คือ ระหว่างเมืองบัตคานี เมืองรองของอนุภาคจังหวัดชายแดนภาคใต้กับเมืองท่าที่ใหญ่ - ลงชลา เมืองหลักของภาคใต้

2. บทบาทระดับจังหวัด

- 1) ศูนย์เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่ก้าวหน้า ในเขตเทศบาลเมืองบัตคานี เป็นศูนย์รวมความสำเร็จในทางการค้า การบริการ และให้บริการพื้นที่โดยรอบในสวนอุตสาหกรรม มีเขตพัฒนาอุตสาหกรรมระดับจังหวัดในพื้นที่อำเภอเมืองบัตคานี
- 2) ศูนย์การพัฒนาพื้นที่ชนบท โดยการกระจายความเจริญ สภาพความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิตของประชากรออกไปสู่ชนบท

นโยบายในการพัฒนาจังหวัดบัตคานี

การกำหนดนโยบายในการพัฒนาจังหวัดบัตคานี มุ่งการลดคล่องและการสนองตอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยกำหนดนโยบายหลักในการพัฒนาจังหวัดบัตคานีดังต่อไปนี้ คือ

1. การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจหลัก โดยการแก้ไขดังนี้ คือ
 - 1) การวางแผนการใช้ที่ดินและรูปแบบการใช้ที่ดิน ในเขตชุมชนเมืองและเขตชุมชนชนบท ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
 - 2) ยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรม การค้า และการบริการ ในเขตชุมชนเมือง

3) เร่งรัดการพัฒนาเกษตรกรรมในเขตชุมชนชนบท

4) พัฒนา ปรับปรุง เร่งรัด การให้บริการในโครงสร้างพื้นฐานทาง
กายภาพและสังคม

2. การกำหนดบทบาทหลักของชุมชน โดยการกำหนดและส่งเสริมการเป็น
ศูนย์กลางของการกระจายความเจริญทาง เศรษฐกิจและการบริการแก่พื้นที่โดยรอบดังนี้คือ

1) บทบาทของชุมชนเมืองบัตักานีตอนภาค ในฐานะเมืองรอง โดย
การเป็นศูนย์กลางความเจริญทาง เศรษฐกิจ ให้กับพื้นที่ในเขตอิทธิพล

2) บทบาทของชุมชนเมืองต่อจังหวัด โดยการเป็นศูนย์กลางของจังหวัด
ที่กระจายความเจริญให้กับศูนย์กลางชุมชนรอง

3) บทบาทของศูนย์กลางชุมชนรอง โดยเป็นศูนย์กลางที่กระจายการ
ให้บริการแก่พื้นที่ชนบทโดยรอบ

3. เสริมสร้างคุณภาพชีวิต ยกระดับรายได้มาตรฐานความเป็นอยู่ และ
ความเสมอภาคในการรับบริการจากรัฐบาล โดยเฉพาะพื้นที่ชนบท โดยการ

1) กำหนดประชากรที่เหมาะสมกับพื้นที่

2) สร้างแหล่งงานหรือกำหนดแรงงานที่เหมาะสม

3) ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา โดยมุ่งการฝึกอาชีพ เพื่อสามารถนำ
ไปประกอบอาชีพได้ ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา

4) พัฒนาการให้บริการสาธารณสุข เพื่อสุขภาพที่ดี

4. นโยบายอื่น ๆ เช่น

1) การกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนา

2) การกำหนดนโยบายต่าง ๆ เช่น นโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัด
นโยบายเร่งรัดการลงทุนและผลผลิต ภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ฯลฯ

วัตถุประสงค์ในการพัฒนาจังหวัดบัตักานี

การแก้ปัญหาในการพัฒนาจังหวัดบัตักานี มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ

- 1.. การ เน้นบทบาทของ เมืองปัตตานี ในฐานะเมืองรองของอนุภาคแถบนี้ ให้เป็นจุดศูนย์กลางในการกระจายความเจริญทาง เศรษฐกิจให้แก่พื้นที่ของจังหวัด และ พื้นที่ในเขตอิทธิพลโดยรอบ
2. ยกระดับการพัฒนาพื้นที่ชนบทภายหลัง โดยเฉพาะสภาพความเป็นอยู่ คุณภาพของชีวิต การ เพิ่มผลผลิตเพื่อให้อยู่ได้สูงขึ้น
- 3.. กระจายการให้บริการ โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและสังคม อัน เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา โดยเฉพาะพื้นที่ชนบท
- 4.. การกำหนดแรงงานให้เหมาะสมกับประ เภทของกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ ในแต่ละพื้นที่

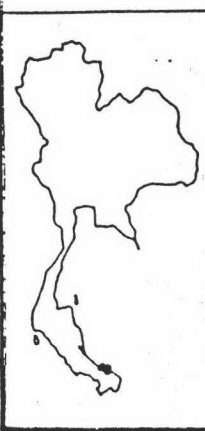
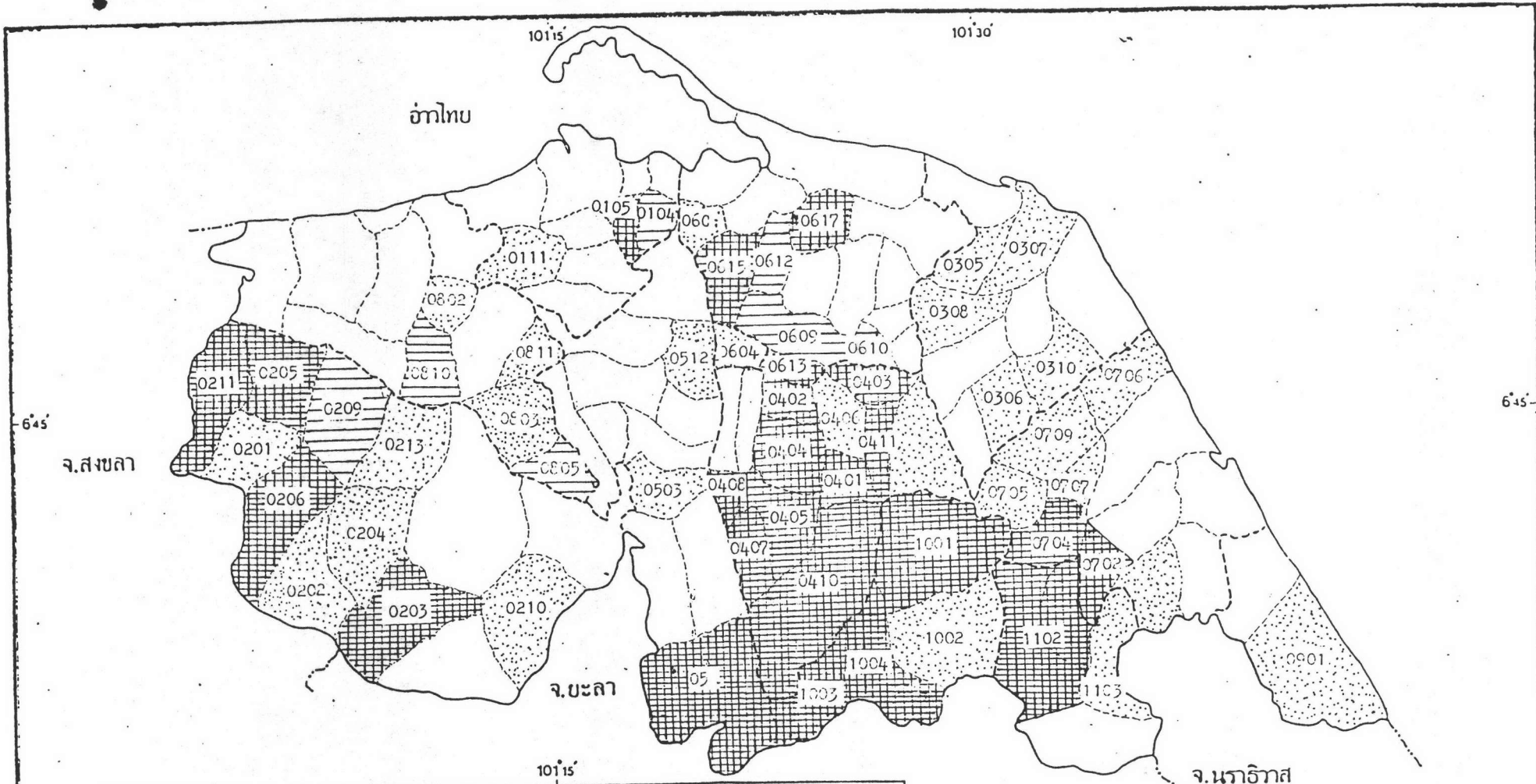
เป้าหมายในการพัฒนาจังหวัดปัตตานี

การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา จะเป็นเครื่องทดสอบและยืนยันนโยบาย และวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัดปัตตานีสามารถกำหนด ได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. เป้าหมายเป็นพื้นที่หรือบริเวณ คือ พื้นที่เป้าหมายหลักและเป้าหมายรอง
2. เป้าหมายเป็นกลุ่มชนหรือหมู่คณะ คือ ประชากรในเขตชนบทเป็นหลัก
3. เป้าหมายเป็นเวลา คือ ระยะสั้น 5 ปี ระยะยาว 10 ปี
 - 1) ระยะสั้น มุ่งการกระจายรายได้ ยกระดับสินค้าและผลิตภัณฑ์ เสริมสร้างคุณลักษณะและคุณค่าของการศึกษาและสาธารณสุข ตลอดจนความสะดวกในการ ใ้รับบริการ โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ โดยเฉพาะพื้นที่แทรกซึมทางการ เมือง เป็นหลัก
 - 2) ระยะยาว มุ่งไปที่มาตรฐานของการพัฒนาคุณภาพของชีวิต ใน คำนวณรายได้และอาชีพ คุณภาพของสินค้าและผลิตภัณฑ์ ความถึงพร้อมในการใ้รับบริการ สาธารณะจากรัฐ ในโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและสังคม

พื้นที่เร่งรัดการพัฒนา

1. พื้นที่เป้าหมายหลัก จำนวน 24 ตำบล (ศักยภาพต่ำมาก)
 - 1) อำเภอเมืองปัตตานี ตำบลคลองมานิง (0105)
 - 2) อำเภอโคกโพธิ์ ตำบลทุ่งพลา (0203) ตำบลบางโกระ (0205) ตำบลปทุมอน (0206) ตำบลทาวเรือ (0211)
 - 3) อำเภอมายอ ตำบลมายอ (0401) ตำบลกระเสาะ (0402) ตำบลกระหวะ (0403) ตำบลเกาะจัน (0404) ตำบลศรีวัง (0405) ตำบลประโคน (0407) ตำบลปานัน (0408) ตำบลลุโปะยีไร (0410) ตำบลสะก่า (0411)
 - 4) อำเภอยะรัง ตำบลเขาตุม (0504)
 - 5) อำเภอยะหริ่ง ตำบลปลาลัง (0613) ตำบลราตาบันยัง (0615) ตำบลหนองแรค (0617)
 - 6) อำเภอสายบุรี ตำบลกะคูนง (0702) ตำบลเตราะบอน (0704)
 - 7) กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง ตำบลพิเทน (1001) ตำบลตะโละมะนะนา (1003) ตำบลนำคำ (1004)
 - 8) กิ่งอำเภอกะพ้อ ตำบลปล่องหอย (1102)
2. พื้นที่เป้าหมายรองอันดับ 1 จำนวน 7 ตำบล (ศักยภาพต่ำ)
 - 1) อำเภอเมืองปัตตานี ตำบลกะมียอ (0104)
 - 2) อำเภอโคกโพธิ์ ตำบลมะกรูด (0209)
 - 3) อำเภอยะหริ่ง ตำบลศาลีอาयर (0609) ตำบลบาโลย (0610) ตำบลปियามูมิง (0612)
 - 4) อำเภอหนองจิก ตำบลคาโต๊ะ (0805) ตำบลบุโละบุโย (0810)
3. พื้นที่เป้าหมายรองอันดับ 2 จำนวน 28 ตำบล (ศักยภาพค่อนข้างต่ำ)
 - 1) อำเภอเมืองปัตตานี ตำบลปะกาธารัง (0111)
 - 2) อำเภอโคกโพธิ์ ตำบลโคกโพธิ์ (0201) ตำบลทรายขาว (0202)

การศึกษาเพื่อวางแผนโครงสร้างจังหวัดปัตตานี

นาย ชเนน รากบุญ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

25 0 25 5 กม

แผนที่ 6.1

แสดง พื้นที่โครงการพัฒนา	
	พื้นที่เข้ามลายหลัก 24 ตำบล
	พื้นที่เข้ามลายรองอันดับ 1 7 ตำบล
	พื้นที่เข้ามลายรองอันดับ 2 28 ตำบล
	ที่มก.

101°30'

คำบลนาประตู (0204) คำบลแมลาน (0210) คำบลนาเกตุ (0213)

3) คำบลปะนาเระ คำบลท่าข้าม (0305) คำบลท่าน้ำ (0306)
คำบลมานกลาง (0307) คำบลมานนอก (0308) คำบลพอมิ่ง (0310)

4) อำเภอมายอ คำบลถนน (0406) คำบลลางา (0409)

5) อำเภอยะรัง คำบลกระโค (0503) คำบลสะเนอ (0512)

6) อำเภอยะหริ่ง คำบลตะโล๊ะ (0604) คำบลตาแกะ (0608)

7) อำเภอสายบุรี คำบลทุ่งคล้า (0705) คำบลบางเกา (0706)
คำบลมือเระ (0707) คำบลแปน (0709) คำบลมะนังคาล่า (0710)

8) อำเภอหนองจิก คำบลเกาะเปาะ (0802) คำบลคลองคันหยง
(0803) คำบลยาบี (0811)

9) กิ่งอำเภอไม้แก่น คำบลไม้แก่น (0902)

10) กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง คำบลปากู (1002)

11) กิ่งอำเภอกะพ้อ คำบลตะโล๊ะคือรามัน (1103)

(หมายเหตุ: คุประกอบกับลำดับที่ของการพัฒนา)

แนวทางในการพัฒนาจังหวัดปัตตานี

จากสภาพปัญหาความสัมพันธ์ของโครงสร้างปัญหาที่มีผลซึ่งกันและกัน รวมทั้งปัญหาในระดับนโยบาย เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนบรรลุนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัดปัตตานี วิธีการในการพัฒนาจังหวัดปัตตานี มีดังต่อไปนี้ คือ

1. พื้นที่เมือง

1) เน้นบทบาทของการ เป็นเมืองรองในอนาคตนี้ ให้สามารถกระจายความเจริญและการให้บริการแก่พื้นที่จังหวัดและพื้นที่ในเขตอิทธิพล

2) การกำหนดแรงงานให้เหมาะสมกับประเภทกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของเมือง

2. พื้นที่ชนบท

1) เน้นความช่วยเหลือตนเองของประชากรในพื้นที่ใหม่มากที่สุด ในทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะพื้นที่ชนบทล้าหลังอันเป็นพื้นที่เป้าหมายสำคัญ

2) ปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารการพัฒนา และการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรท้องถิ่น ให้สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นให้ครอบคลุมปัญหาที่เกิดขึ้น

3) ให้ความสำคัญกับพื้นที่เป้าหมายในเขตชนบทปานกลางและล้าหลัง โดยเฉพาะการพัฒนาการให้บริการ โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและสังคม

3. กำหนดนโยบายที่แน่นอน โดยเป็นนโยบายของจังหวัดที่สอดคล้องกับนโยบายชาติ เช่น นโยบายการพัฒนาเกษตรกรรม นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ฯลฯ

จากการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายในการพัฒนา พื้นที่เร่งรัดการพัฒนา และแนวทางในการพัฒนาจังหวัดปัตตานี สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาแต่ละสาขาอย่างกว้างๆ ได้ดังนี้ คือ

การพัฒนากายภาพ

ปัจจัยทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาจังหวัดปัตตานี คือ ปัญหาคุณภาพของดินและน้ำท่วมฉับพลัน โดยเฉพาะคุณภาพดินในคานคินเค็ม มีผลต่อการเพาะปลูกพืชกสิกรรมมาก ที่สำคัญก็คือ ชาว แนวทางในการพัฒนาคุณภาพจึงมุ่งที่ดินและน้ำ เป็นสำคัญดังนี้ คือ

1. ดิน มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ คือ

1) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับดิน และส่งเสริมการใช้พื้นที่ให้ถูกต้องเหมาะสมกับหลักวิชาการ

2) ศึกษารายละเอียดและวางแผนการใช้ที่ดิน ให้เหมาะสมกับสมรรถนะของดิน และคุณภาพของดิน

2. อุทกภัย มีแนวทางในการป้องกัน ดังนี้ คือ

- 1) ปรับปรุงระบบคลองชลประทานให้มีประสิทธิภาพในการระบายน้ำ
- 2) มีแผนเตรียมพร้อมในการย้ายผู้ประสบภัย และช่วยเหลือไคทันที

การพัฒนาเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจมีความสำคัญในการพัฒนาจังหวัดบัตคานีมาก ความเจริญในทางเศรษฐกิจจะช่วยยกความเป็นอยู่ของประชากรในจังหวัด โดยเฉพาะสาขาการประมง อันเป็นปัจจัยเด่น กสิกรรม การค้าและบริการ เป็นปัจจัยรองอันดับ 1 อุตสาหกรรม และการคมนาคมขนส่ง เป็นปัจจัยรองอันดับ 2 รวมทั้งสาขาเศรษฐกิจอื่นๆ

แต่การพัฒนาเศรษฐกิจจะพัฒนาคนไคโดยเฉพาะไม่ได้ ต้องพัฒนาไปพร้อมกัน โดยเฉพาะการพัฒนาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ต้องพัฒนาควบคู่กันไป รวมทั้งการพัฒนาการค้าและการบริการด้วย รายละเอียดในการพัฒนามีดังนี้ คือ

1. การพัฒนาเกษตรกรรม

การผลิตภาคเกษตรกรรม เป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญและเป็นฐานการผลิตหลักของจังหวัด การพัฒนาการผลิตในภาคเกษตรกรรม สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาไคดังนี้ คือ

วัตถุประสงค์

- 1) กระจายรายได้และเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร
- 2) เพื่อการผลิตที่เพียงพอต่อความต้องการของจังหวัด
- 3) ลดการพึ่งพาไคโดยเฉพาะชาวจากพื้นที่ข้างเคียง
- 4) มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

แนวทางในการพัฒนา

1) พื้นที่เป้าหมายหลัก เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตสูง โดยเฉพาะการปลูกข้าว ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ตอนกลางของจังหวัด ในเขตชลประทานโครงการแม่น้ำบัตคานี เขตอำเภอเมืองบัตคานี อำเภอปะนาเระ อำเภอยะหริ่ง อำเภอยะรัง อำเภอมายอ การพัฒนาในพื้นที่แถบนี้ ต้องพัฒนาระบบชลประทานให้ทั่วถึง เนื่องจากความสมบูรณ์ของดินอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก จึงทำให้สามารถปลูกข้าวไคเพียง

ปีละครั้ง ทั้งนี้จึงคงแก่ไร่ระบบชลประทาน รวมทั้งพื้นที่ราบริมทะเลซึ่งมีคุณภาพของดินต่ำ ควรเปลี่ยนไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

2) พื้นที่เป้าหมายรอง ในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตปานกลาง ที่เหมาะต่อการปลูกยางพารา ในเขตรอบบริเวณที่ราบของอำเภอโคกโพธิ์ อำเภอมายอ กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง กิ่งอำเภอกะพ้อ ควรจะโคปลูกทดแทนควยยางพันธุ์ดีใหม่ผลผลิตสูง

3) พื้นที่บริเวณชายฝั่ง ในแถบชายฝั่งทะเลเขตอำเภอหนองจิก อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี กิ่งอำเภอไม้แก่น เป็นพื้นที่ที่ควรเร่งรัดส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและประมงชายฝั่ง โดยเฉพาะพื้นที่ที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกอีกต่อไป

4) พื้นที่ชนบททั่วไป ควรส่งเสริมให้มีการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป โดยเฉพาะการเลี้ยงไก่เนื้อและไก่ไข่ เพราะสามารถเลี้ยงได้ง่าย และไม่ขัดต่อหลักศาสนาของประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม

5) แนวทางอื่นๆ ในการเร่งรัดปรับปรุงพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ

ก. ข้าว โดยการ

- ก) เพิ่มพื้นที่ระบบชลประทานและระบบการจ่ายน้ำที่แน่นอน
- ข) เพิ่มผลผลิตอย่างเข้มข้น โดยการเพิ่มชลประทานฤดูแล้ง
- ค) เพิ่มประเภทการปลูกพืชในฤดูแล้ง โดยทางเลือกขึ้นกับ

ความคองการของตลาด

ง) ปรับปรุงและขยายตลาดใหม่มั่นคงยิ่งขึ้น

ข. ยางพารา โดยการ

- ก) ปรับปรุงความคองเนื้อและเร่งรัดการปลูกทดแทน
- ข) ปรับปรุงการจัดสวนยางและปลูกพืชแซม
- ค) ปรับปรุงคุณภาพยาง โดยการส่งเสริมความรู้และการ

รวมตัวของชาวสวนยางในการฝึกอบรม

ง) ปรับปรุงราคา โดยเพิ่มการตลาดแบบสหกรณ์ ซึ่งมีองค์การตลาดคอยช่วยเหลือในการรับซื้อและพยุงราคา

2. การพัฒนาอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม เป็นภาค เศรษฐกิจที่สำคัญสาขาหนึ่งในการพัฒนาจังหวัด บัตตานี ไท่ทวหนาและมีบทบาทเป็นภาคการผลิตที่สำคัญ สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาได้ดังนี้ คือ

วัตถุประสงค์

1) พัฒนาอุตสาหกรรมหลักเพื่อเร่งรัดการพัฒนา โดยเฉพาะอุตสาหกรรม การ เกษตรคอก เนือง

2) ปรับปรุงและใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นหลัก

แนวทางในการพัฒนา

1) การพัฒนาอุตสาหกรรมต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนา เกษตรกรรม โดยเฉพาะการ เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทางการ เกษตรกรรม

2) พัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการ เกษตร เช่น สัตว์น้ำ ยางพารา

3) ส่ง เสริมการใช้วัตถุดิบให้เป็นประโยชน์สูงสุดในค่านอุตสาหกรรม เช่น ไม้ยางพารา สามารถแปรรูปและผลิตเป็นเครื่อง เวิร์น เครื่อง เฟอร์นิเจอร์

4) มีการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมระยะยาว รวมทั้งความช่วยเหลือ ค่านเงินทุน วิชาการ และตลาดรองรับ

3.. การพัฒนาการค้าและการบริการ

สาขาการค้าและการบริการ เป็นสาขาการผลิตที่สำคัญอีกสาขาหนึ่งในการพัฒนา สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาได้ดังนี้ คือ

วัตถุประสงค์

1) การให้บริการที่เพียงพอต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม

2) สนับสนุนการให้บริการการท่องเที่ยวในจังหวัดและทั่วไป

แนวทางในการพัฒนา

1) ขยายสินเชื่อเพื่อการลงทุนในค่านการค้าและการบริการ

2) สนับสนุนการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการตลาด เช่น โลกดัง คลังสินค้า ให้เพียงพอ

3) ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร และสถานบริการบันเทิงต่างๆ

4. การพัฒนาการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนา ความได้เปรียบที่มีทรัพยากรในค่านี มีผลต่อการพัฒนาอย่างมาก ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้ คือ

วัตถุประสงค์

- 1) กิจการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว ของผู้คนต่างถิ่น
- 2) รักษาคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะทางประวัติศาสตร์
- 3) รักษาความงดงามของสถานที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะทางธรรมชาติ

แนวทางในการพัฒนา

- 1) ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาอยู่แล้ว เช่น ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว มัสยิดกลาง วัดช่างไหหน้าคอกทรายขาว เป็นต้น
- 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นพื้นที่รอบนอก โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก เช่น ชายหาดทะเลเกาะโปร หาดแซมแซ หาดรัชฎา เพื่อกระจายให้มีสถานที่ท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
- 3) พัฒนาเส้นทางคมนาคมที่ไปยังแหล่งท่องเที่ยว เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ รวมทั้งอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกต่างๆ
- 4) ส่งเสริมเอกลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีที่ดึงดูดใจของท้องถิ่น
- 5) ปรับปรุงบริการค้ำที่พักรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยว
- 6) กำหนดมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยการกำหนดเป็นเขตปลอดภัย

การพัฒนาการบริการสังคมและการบริการพื้นฐาน

มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ คือ

1. การพัฒนาการศึกษา มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ คือ

- 1) ปรับปรุงประสิทธิภาพของการศึกษาระดับมัธยม โดยการศึกษาของโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม
- 2) ส่งเสริมให้มีการฝึกอาชีพ หรือการศึกษาที่เน้นหนักด้านวิชาชีพ โดยเฉพาะการศึกษาถึง เทคโนโลยีในเชิงวิชาชีพ ซึ่งจะมีส่วนในการผลิตแรงงานที่มีคุณค่า และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น สถาบันพัฒนาเทคนิคฝีมือแรงงาน ฯลฯ
- 3) ส่งเสริมการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องและประสานกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงทรัพยากรหลักของจังหวัดและอนุภาค เช่น การจัดตั้งคณะที่สอน เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการผลิตในสาขา เทคโนโลยีการยาง เทคโนโลยีการประมง เทคโนโลยีการผลิตในโรงงาน ฯลฯ

2. การพัฒนาการสาธารณสุข มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ คือ

- 1) จัดสร้างโรงพยาบาลประจำอำเภอให้ครบทุกอำเภอ โดยเฉพาะกิ่งอำเภอกะพ้อ ซึ่งยังไม่มีโรงพยาบาลประจำอำเภอ
- 2) กระจายบุคลากรสาธารณสุข โดยเฉพาะแพทย์และพยาบาล ไปยังพื้นที่ชนบทให้ทั่วถึงและ เพียงพอกับความต้องการ ซึ่งจะเป็นพื้นที่อำเภอชนบท
- 3) ผลิตบุคลากรสาธารณสุข ด้วยการรับผู้เข้าศึกษาจากพื้นที่ชนบทซึ่งมีภูมิลำเนาเดิมในท้องถิ่นนั้น เมื่อสำเร็จการศึกษาก็จะกลับไปทำงานถิ่นฐานเดิม

3. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ควรจะมีการขยายและปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐานทางกายภาพให้เพียงพอกับความต้องการของประชากร ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ คือ

- 1) ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อกันระหว่างหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ

- 2) ขยายและปรับปรุงการให้บริการประปาแก่พื้นที่ชุมชนเมือง โดยเฉพาะคุณภาพของน้ำในเขตเทศบาลเมืองบักคานี
- 3) ขยายการให้บริการไฟฟ้าชนบทแก่พื้นที่ชนบทที่ขาดแคลน
- 4) การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชนชนบท โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอหนองจิก

โครงการคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมมีความสำคัญในการติดต่อระหว่างพื้นที่และเชื่อมโยงพื้นที่เข้าด้วยกัน การพัฒนาและเชื่อมโยงพื้นที่ ควรกำหนดเส้นทางการคมนาคมภายในจังหวัดดังนี้ คือ

1. เส้นทางหลัก เป็นเส้นทางที่สำคัญที่สุด สามารถเชื่อมโยงพื้นที่จังหวัดกับพื้นที่ภายนอก มีเส้นทางที่สำคัญ คือ

1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 เชื่อมต่ออำเภอทวาย จังหวัดสงขลา เข้ากับอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดบักคานี แล้วผ่านอำเภอหนองจิก อำเภอเมืองบักคานี อำเภอยะหริ่ง อำเภอสายบุรี เข้าเขตอำเภอบาเจาะ แล้วไปสุดเขตที่อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

2) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4086 เชื่อมต่ออำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา กับ อำเภอหนองจิก จังหวัดบักคานี โดยเชื่อมกับทางหลวงหมายเลข 42 ที่สามแยกคอนยาง

3) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 409 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 ที่สามแยกนาเกตุ โดยเลี้ยวซ้ายไปอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

4) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 410 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 ที่อำเภอเมืองบักคานี ผ่านอำเภอยะรัง ไปสิ้นสุดที่อำเภอเมืองยะลา

2. เส้นทางรอง เป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงพื้นที่ในจังหวัดเข้าด้วยกัน มีเส้นทางที่สำคัญ คือ

1) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4061 เริ่มต้นจากอำเภอยะรัง ผ่าน

อำเภอมาบอ ไปสิ้นสุดที่อำเภอปะนาเระ

นอกจากนี้ยังมีถนนสายสั้น ๆ เชื่อมระหว่างอำเภอเข้ากับทางหลวงแผ่นดิน
หมายเลข 42

3. เส้นทางปรับปรุง เป็นเส้นทางที่เสนอเพื่อการพัฒนาและเชื่อมโยงกับเส้น
ทางที่สำคัญของจังหวัด คือ

1) ปรับปรุงทางมาตรฐาน รพช. หมายเลข 11019 ตำบลเกาะ
มาวี (อำเภอยะรัง) - ตำบลเกาะจัน (อำเภอมาบอ) และหมายเลข 11010
ตำบลเกาะจัน (อำเภอมาบอ) - ตำบลยามู (อำเภอยะหริ่ง) โดยมีทางหลวงจังหวัด
หมายเลข 4061 ตัดผ่านเพื่อการเชื่อมโยงพื้นที่อำเภอยะรัง อำเภอมาบอ และ
อำเภอยะหริ่ง เข้าด้วยกัน

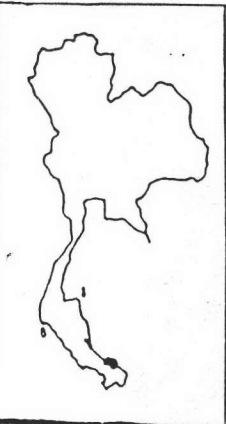
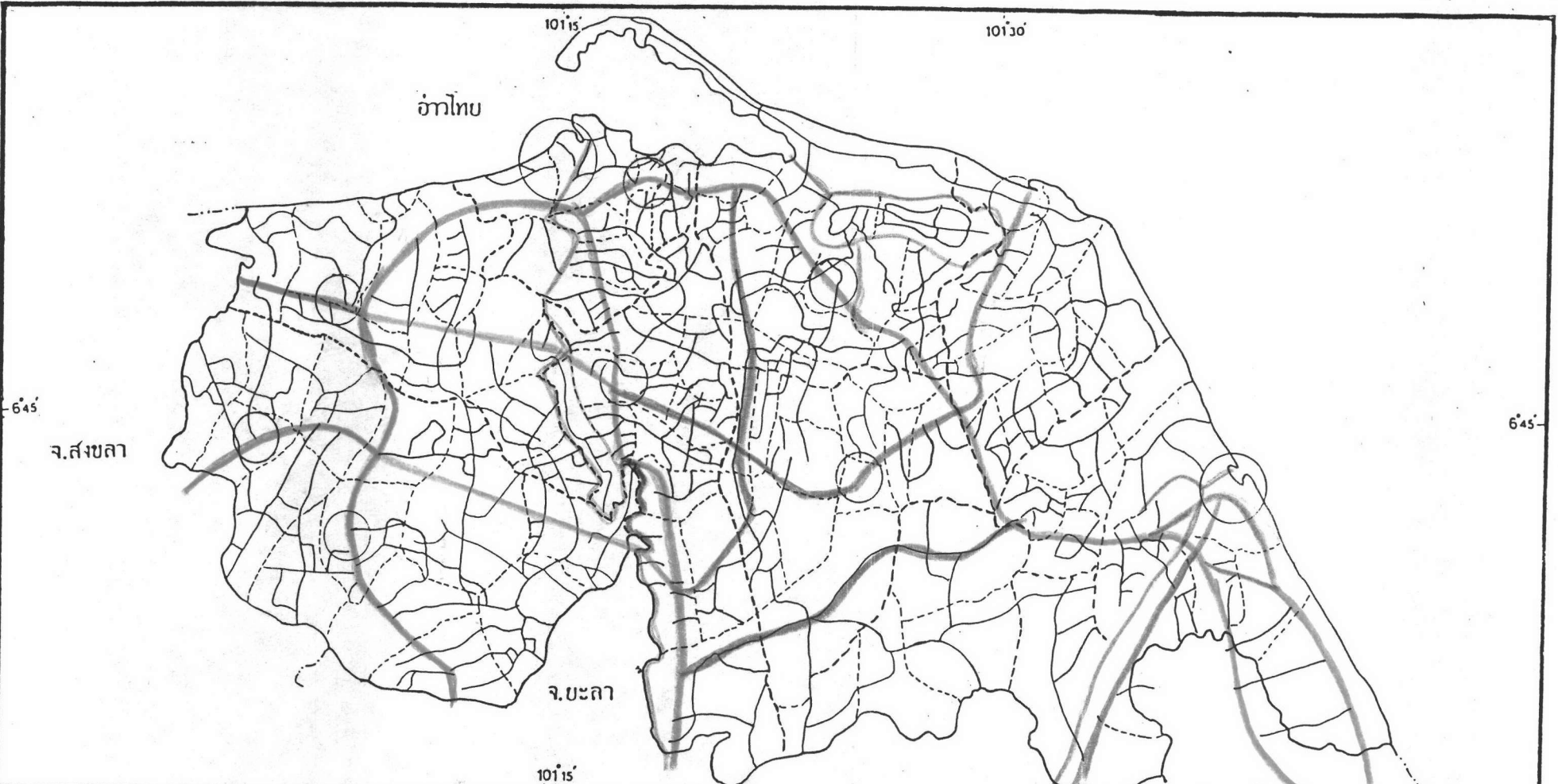
2) ปรับปรุงทางชนบทระหว่างตำบลเขาตูม (อำเภอยะรัง) - ตำบล
พิเทน (กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง) โดยผ่านตำบลลูโบะฮิไร (อำเภอมาบอ) เพื่อการ
เชื่อมโยงพื้นที่ในชนบทของจังหวัดเข้าด้วยกัน และเชื่อมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข
410 เข้ากับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 เข้าด้วยกัน

3) ปรับปรุงทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4060 ระหว่างอำเภอสาบบุรี
จังหวัดปัตตานี - อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส เพื่อการรองรับการเชื่อมติดต่อกัน
ระหว่างพื้นที่จังหวัดปัตตานี (ด้านตะวันออก) กับพื้นที่จังหวัดยะลา (ด้านตะวันออก
เฉียงเหนือ)

4. เส้นทางเสนอแนะ เป็นเส้นทางที่เสนอขึ้นเพื่อการเปิดพื้นที่การพัฒนาและ
เชื่อมโยงเส้นทางที่สำคัญของจังหวัด คือ

1) เส้นทางเชื่อมระหว่างสามแยกถนนยาง (ทางแยกของทางหลวง
จังหวัดหมายเลข 4086 กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42) เข้ากับทางหลวงจังหวัด
หมายเลข 4061 ในเขตอำเภอยะรัง เพื่อการย่นระยะทางระหว่างพื้นที่ตะวันตกกับ
พื้นที่ตอนกลางของจังหวัด

2) เส้นทางเชื่อมระหว่างสามแยกนาเกตุ (ทางแยกของทางหลวง
แผ่นดินหมายเลข 409 กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42) เข้ากับทางมาตรฐาน

การศึกษาเพื่อวางแผนโครงสร้างจังหวัดปัตตานี

นาย ชเนน รากบุญ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดง โครงข่ายถนนในอนาคต และระบบชุมชนที่เสนอแนะ

	เส้นทางหลัก		ศูนย์กลางหลัก
	เส้นทางรอง		ศูนย์กลางรอง
	เส้นทางอื่นๆ		ศูนย์กลางชุมชน
	เส้นทางเสนอใหม่ปรับปรุง		
	เส้นทางเสนอแนะ		
	ที่มรดก		
	แม่น้ำ		

25 0 25 5 กม.

แผนที่ 6.2

101°30'

รพช. หมายเลข 11019 และหมายเลข 11010 เพื่อการศึกษาต่อและยื่นระยะทาง
ระหว่างพื้นที่ตะวันตกเฉียงใต้กับพื้นที่ตอนกลางและตอนเหนือของจังหวัด

รูปแบบการใช้ที่ดิน

รูปแบบการใช้ที่ดิน จะเป็นแนวในการพัฒนาพื้นที่ตามที่ได้กำหนดไว้ โดยอาศัย
ศักยภาพในการพัฒนา ดังนี้ คือ

1. พื้นที่บริเวณตอนบนและตอนกลางของจังหวัด เป็นพื้นที่ราบ มีสมรรถนะ
ดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกข้าว ไร่ ถั่ว ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วพุด
ของอำเภอหนองจิก อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ และอำเภอสายบุรี

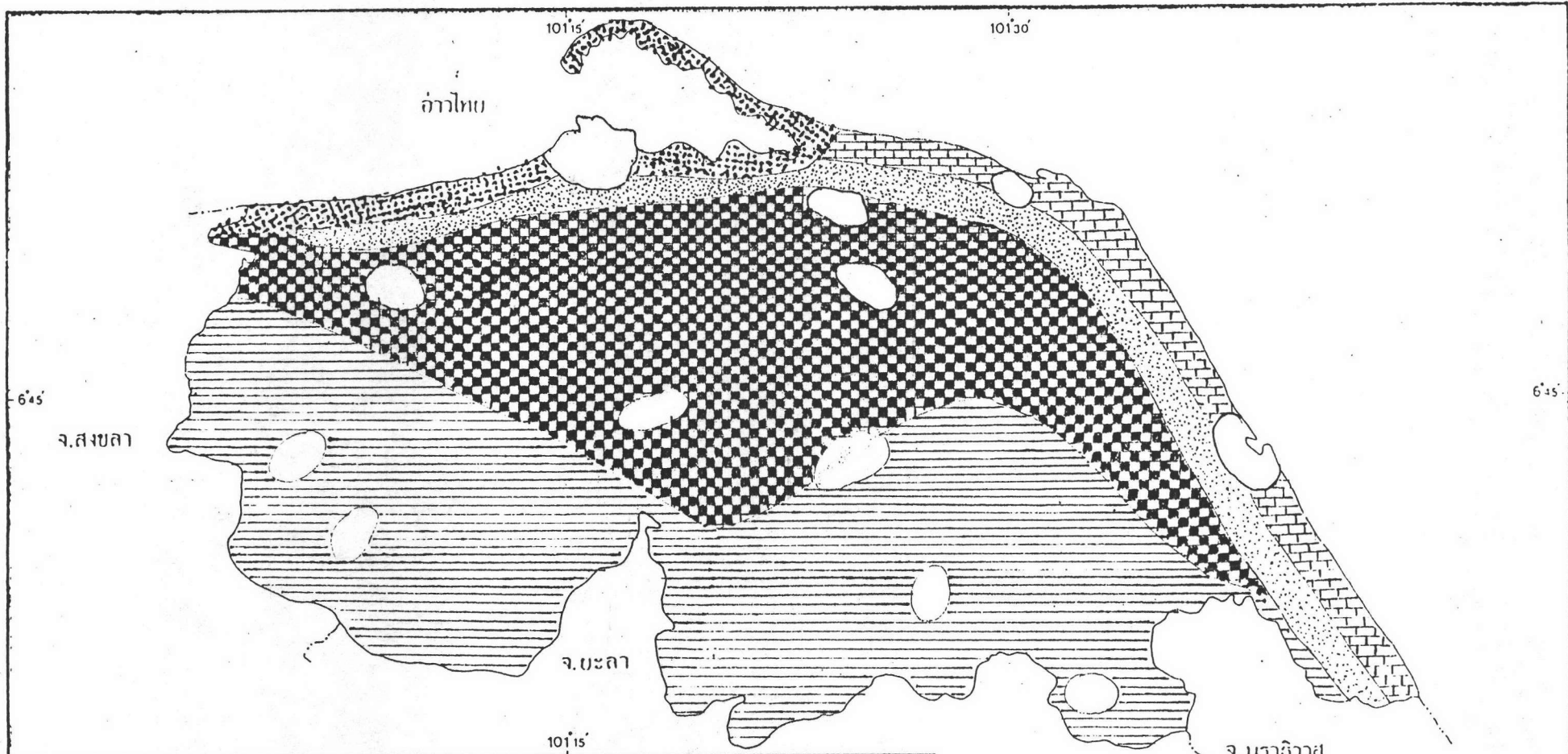
2. พื้นที่ชายฝั่งทะเลตอนเหนือ กำหนดเป็นบริเวณเพาะเลี้ยงชายฝั่ง เพื่อ
เพิ่มปริมาณสัตว์น้ำทดแทนที่ลดลง ไร่ ถั่ว บริเวณชายฝั่งทะเลอำเภอหนองจิก อำเภอ
เมืองปัตตานี และอำเภอยะหริ่ง

3. พื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก กำหนดเป็นบริเวณแหล่งท่องเที่ยว
ธรรมชาติ ตามสภาพความสวยงามและศักยภาพของพื้นที่ ไร่ ถั่ว บริเวณชายฝั่งอำเภอ
เมืองปัตตานี อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี และกิ่งอำเภอไม้แก่น

4. พื้นที่เพาะปลูกมะพร้าว ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญสาขาหนึ่ง ปลูก
กระจายอยู่ทั่วไป ควรที่จะกำหนดเป็นเฉพาะในบริเวณพื้นที่ส่วนหลังของชายฝั่งทะเลตอน
เหนือและตะวันออก ในเขตอำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี กิ่ง-
อำเภอไม้แก่น และบางส่วนของอำเภอหนองจิก และอำเภอเมืองปัตตานี

5. พื้นที่เพาะปลูกยางพารา ในบริเวณพื้นที่ตอนล่างตลอดแนวตะวันออกและ
ตะวันตกของจังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา ในเขตอำเภอโคกโพธิ์ อำเภอมายอ
กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง กิ่งอำเภอกะพ้อ และบางส่วนของอำเภอหนองจิก อำเภอยะหริ่ง
อำเภอปะนาเระ และอำเภอสายบุรี

6. พื้นที่เมือง อันเป็นที่ตั้งของเมืองและแหล่งชุมชน ไร่ ถั่ว เทศบาล
สุขาภิบาล และชุมชนทั่วไป

การศึกษาเพื่อวางแผนโครงสร้างจังหวัดปัตตานี

แถบ ชแนบ วกักบุงญ ภาควิชากรวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณมมหาวิทยาลัย

 25 0 25 5 กม. แผนที่ 6.3	แสดง รูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคต	
	 พื้นที่เมือง	 มะพร้าว
	 เพาะเลี้ยงชายฝั่ง	 นาข้าว
 อนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว	 บึงพารา	

ระบบชุมชน

การพัฒนา ระบบชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมาก โดยเฉพาะความเข้มแข็งศูนย์กลางของชุมชน เมืองในการกระจายความเจริญไปสู่ชุมชนชนบทนอกการพัฒนาศูนย์กลางชุมชน เมืองจะเป็นแนวในการควบคุมการพัฒนาพื้นที่รอบนอกได้อย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามลำดับความสำคัญของชุมชน ซึ่งระบบชุมชนจะช่วยเสริมบทบาทการพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์ โดยมีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ คือ

1. ศูนย์กลางหลักของจังหวัด คือ เทศบาลเมืองปัทมาณี เป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญทางอุตสาหกรรม การค้า การบริการ การบริหาร การคมนาคมขนส่ง ซึ่งนอกจากจะเป็นศูนย์กลางหลักของจังหวัดแล้ว ยังถูกกำหนดให้เป็นเมืองรองของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะมีเขตอุตสาหกรรมและท่าเทียบเรือชายฝั่ง ในการขนส่งสินค้าผ่านทางน้ำกับเมืองท่าอื่น ๆ

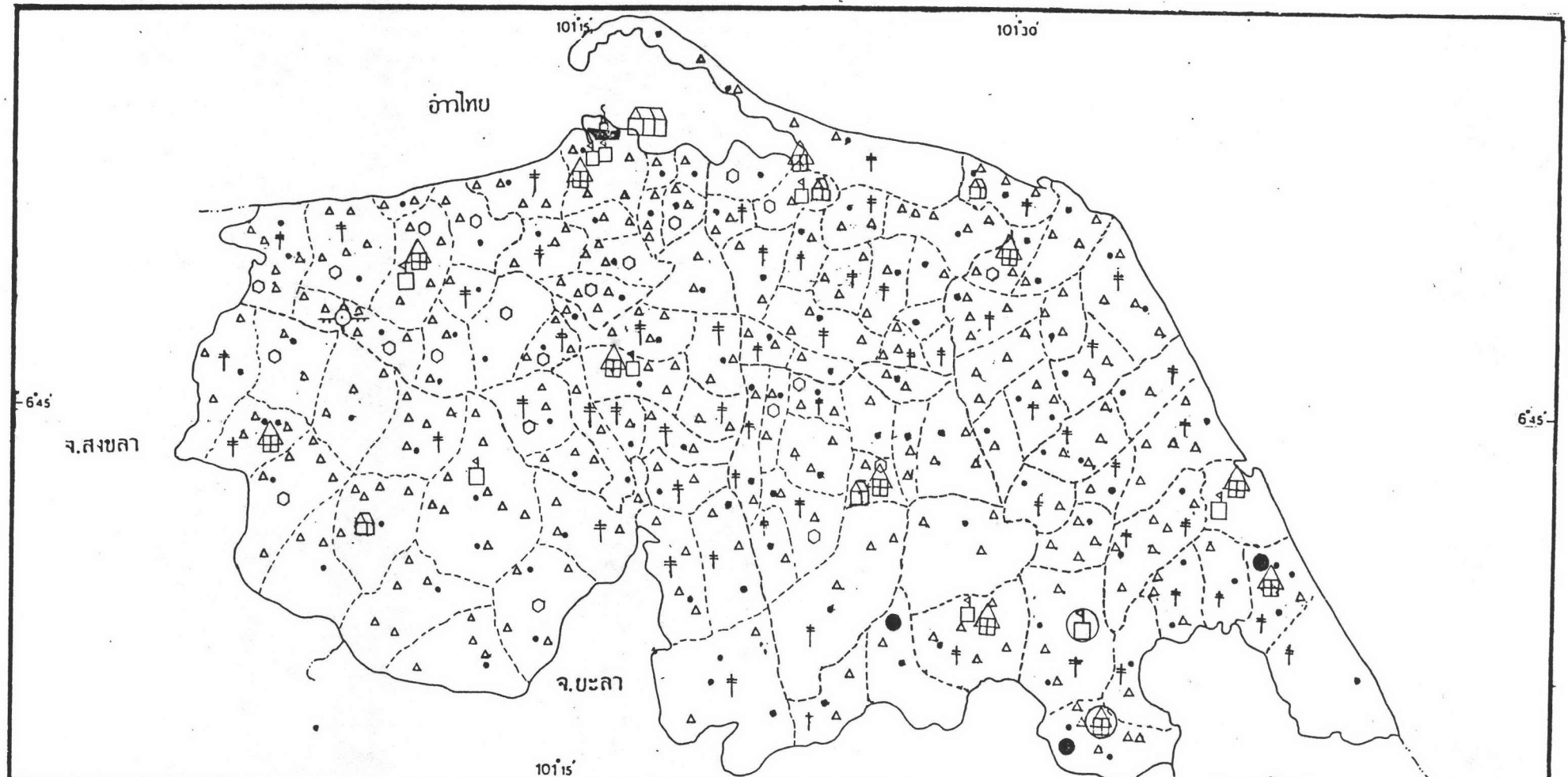
2. ศูนย์กลางรอง คือ เทศบาลตำบลตะลุบัน เป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญรองจากศูนย์กลางหลัก เป็นศูนย์กลางในระดับท้องถิ่นที่กระจายความเจริญไปสู่รอบนอก แต่ศูนย์กลางในระดับนี้มีเพียงแห่งเดียว จึงไม่สามารถจะกระทำหน้าที่ศูนย์กลางระดับท้องถิ่นทั่วถึงได้

3. ศูนย์กลางชนบท คือ สุขาภิบาลมายอ สุขาภิบาลนาประจักษ์ สุขาภิบาลยะหริ่ง สุขาภิบาลหนองจิก สุขาภิบาลปะนาเระ สุขาภิบาลตันหยง สุขาภิบาลยะรัง และสุขาภิบาลโคกโพธิ์ เป็นศูนย์กลางในการให้บริการแก่ชนบททั่วไป ซึ่งศูนย์กลางระดับนี้มี 8 แห่ง ควรจะมีการพัฒนาและยกระดับให้มีความพัฒนาในฐานะศูนย์กลางรอง โดยเฉพาะสุขาภิบาลมายอ สุขาภิบาลนาประจักษ์ สุขาภิบาลยะหริ่ง และสุขาภิบาลปะนาเระ

แนวทางในการยกระดับศูนย์กลางชนบทขึ้น เป็นศูนย์กลางระดับรองนี้ ควรจะกำหนดให้สุขาภิบาล เป็นศูนย์กลางการรับซื้อผลิตผล เกษตรของท้องถิ่น ดังนี้

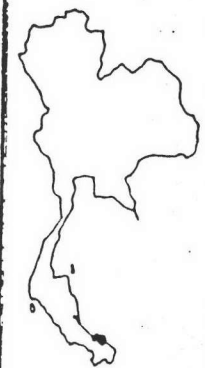
1) สุขาภิบาลมายอ เป็นศูนย์กลางรับซื้อยางพารา และเป็นศูนย์กลางการให้บริการแก่พื้นที่ตอนกลางของจังหวัด

2) สุขาภิบาลนาประจักษ์ เป็นศูนย์กลางรับซื้อยางพารา และศูนย์กลางการให้บริการแก่พื้นที่ด้านตะวันตกของจังหวัด

การศึกษาเพื่อวางแผนโครงสร้างจังหวัดปัตตานี

นาย ชเนน รากบุญ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

25 0 25 5 กม

แผนที่ : 6.4

แสดง สรุป: ข้อเสนอแนะด้านกายภาพ		ส่วนที่ขยาย	ส่วนที่ปรับปรุง
•	สถานีอนามัย 121 แห่ง	●	อำเภอ
⌘	โรงพยาบาล 10 แห่ง	⌘	โรงพยาบาล
△	โรงเรียนประถม 307 แห่ง	⌘	โรงเรียน
⌘	โรงเรียนมัธยม 12 แห่ง	⌘	ไฟฟ้า
		○	แหล่งน้ำ
		⌘	รวมชุมชน
		⌘	ท่าอากาศยาน
		⌘	ท่าเรือชายฝั่ง
		⌘	คลังสินค้า

ที่มา:

101°30'

3) สุขาภิบาลยะหริ่ง เป็นศูนย์กลางการให้บริการทั่วไปแก่พื้นที่กัน
ตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด

4) สุขาภิบาลปะนาเระ เป็นศูนย์กลางรับซื้อมะพร้าวและยางพารา
และ เป็นศูนย์กลางการให้บริการแก่พื้นที่ตะวันตกของจังหวัด

นอกจากนี้ ควรจะมีการจัดตั้งศูนย์กลางระดับนี้อีก 3 แห่ง คือ
สุขาภิบาลไม้แก่น สุขาภิบาลทุ่งยางแคง และสุขาภิบาลกะพ้อ อันเป็นที่ตั้งของกิ่ง-
อำเภอในปัจจุบัน มีความหนาแน่นของประชากรพอสมควร ในการยกฐานะขึ้นเป็น
สุขาภิบาลนี้ ควรจะกระทำภายหลังการยกระดับสุขาภิบาลที่กล่าวมาข้างต้น ขึ้นเป็น
ศูนย์กลางระดับรองแล้ว เพื่อความเชื่อมโยงกับศูนย์กลางระดับอื่นต่อไป

การศึกษาระบบชุมชนเพื่อการพัฒนาพื้นที่ เป็นการแบ่งหน้าที่ตามความสำคัญ
ของพื้นที่ และความเชื่อมโยงที่สัมพันธ์กันระหว่างพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน กับพื้นที่ภายใต้
อิทธิพลหรือพื้นที่ที่ให้บริการโดยรอบ ซึ่งศูนย์กลางหลักของจังหวัดคือ อำเภอเมือง
ปัตตานี เป็นเขตพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมที่สำคัญ เขตเกษตรกรรมคอกกลาง
แหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญในบริเวณเขตอำเภอเมืองปัตตานี อำเภอยะรัง บางส่วน
ของอำเภอหนองจิก และอำเภอยะหริ่ง เขตเกษตรกรรมตะวันตก แหล่งปลูกยาง-
พาราที่สำคัญ ในบริเวณเขตอำเภอโคกโพธิ์ และพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอหนองจิก
เขตเกษตรกรรมตะวันออก แหล่งปลูกมะพร้าวที่สำคัญ ในบริเวณเขตอำเภอปะนาเระ
อำเภอสายบุรี กิ่งอำเภอไม้แก่น และบางส่วนของอำเภอยะหริ่ง เขตเกษตรกรรม
ล่างหลัง หรือบริเวณคอกใต้ของจังหวัด แหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญ ในบริเวณอำเภอ
มายอ กิ่งอำเภอทุ่งยางแคง และกิ่งอำเภอกะพ้อ บางส่วนของอำเภอยะรัง

ทิศทางและแนวโน้มของการพัฒนาจะเป็นไปตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข
เลข 42 อันเป็นเส้นทางการคมนาคมที่สะดวก อำเภอแต่ละแห่งไม่ห่างไกลกันและ
สามารถติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้ง่าย

นอกจากการกำหนดรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ต่าง ๆ ตามความ
สำคัญของระบบชุมชน และแนวทางการพัฒนาจังหวัด โดยการกำหนดการใช้ที่ดิน โครง

ย้ายการคมนาคมขนส่ง ฯลฯ เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาจังหวัด ซึ่งสามารถเสนอแนะเป็นผังกายภาพของจังหวัดอย่างกว้าง ๆ สามารถมองเห็นภาพรวมของการพัฒนา และความสัมพันธ์ของการพัฒนาพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการ ทบทวนบทบาทขององค์กรการวางแผนระดับจังหวัด

ภายหลังคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2518 ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนภาคและแผนชาติ โดยมีเจ้าหน้าที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการทำแผนพัฒนาจังหวัดอยู่ 2 คณะ คือ คณะทำงานซึ่งได้แก่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานจังหวัด และคณะกรรมการวางแผนพัฒนาจังหวัด โดยมีคณะกรรมการแยกสาขาออกไปตามแนวทางพัฒนาจังหวัด คอยช่วยกลั่นกรองและพิจารณา คัดทอนหรือค้ำเติมเพื่อความสมบูรณ์ขึ้น เมื่อคณะทำงานร่างแผนพัฒนาจังหวัดเสร็จ ก็เสนอให้คณะกรรมการวางแผนพัฒนาจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน พิจารณาอนุมัติเสียก่อน

ข้อเสนอแนะของผู้เขียนในเรื่ององค์กรการวางแผนจังหวัดนี้ ผู้เขียนคงทราบดีว่าบทบาทของสำนักงานจังหวัดเสียใหม่ โดยเฉพาะในส่วนของกระบวนการวางแผน กล่าวคือ

การวางแผนนั้น มีขั้นตอนและระบบของการวางแผนหลายระดับ ดังนั้นสำนักงานจังหวัดควรจะไปประสานการวางแผนกับองค์กรวางแผนระดับเหนือขึ้นไป โดยเป็นไปตาม "การใช้ทรัพยากรขององค์กรการวางแผน" ภายใต้ "การพึ่งพิงกันของการวางแผน" คือ การให้หน่วยงานที่อยู่เหนือขึ้นไป วางแผนเป็นกรอบให้ เช่น พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เหมืองแร่ จาก ภาพถ่ายดาวเทียม ฯลฯ โดยให้องค์กรเหล่านั้น เป็นผู้วางแผนในระดับมหภาคให้กับจังหวัด ส่วนในเรื่องการประสานแผนงานนั้น ให้ดำเนินการไปตามปกติ

สรุป

นโยบายในการพัฒนาจังหวัดปัตตานีที่ถูกกำหนดโดยรัฐบาล หรือจากส่วนกลาง ในการพัฒนาพื้นที่เมือง คือ เมืองรอง พื้นที่ชนบท คือ ชนบทพื้นที่ยากจน โดยมีโครงการที่สำคัญ คือ โครงการชลประทานปัตตานี เขตพัฒนาอุตสาหกรรม และท่าเทียบเรือชายฝั่ง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในเชิงพื้นที่ ระหว่างเมืองหลักและเมืองรอง หรือเมืองภาคใหญ่-สงขลา กับเมืองปัตตานี รูปแบบความสัมพันธ์จะเป็นไปในลักษณะการช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะเมืองหลักให้ความช่วยเหลือเมืองรอง กล่าวคือ เมืองภาคใหญ่-สงขลา เป็นศูนย์กลางหลักในการให้บริการพื้นที่ภาคใต้ เมืองปัตตานีในฐานะเมืองรองของอนุภาคแถบนี้ สามารถติดต่อกับเมืองหลักโดยสะดวก เมืองหลักภาคใหญ่-สงขลา มีสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ คอยผลิตและฝึกอบรมช่างฝีมือแรงงานให้กับจังหวัดต่างๆ ซึ่งจากการศึกษาจังหวัดปัตตานี พบว่าแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ และจากการคาดการณ์แรงงานในอนาคต สามารถจะพัฒนาแรงงานเหล่านี้ให้เป็นแรงงานที่มีทักษะ และมีฝีมือ โดยการส่งแรงงานเหล่านี้มาฝึกอบรมที่สถาบันแห่งนี้ ในขณะเดียวกัน เมืองปัตตานี ก็คอยรองรับความคับคั่งหรือความแออัดจากเมืองภาคใหญ่-สงขลา โดยเป็นแหล่งระบายสินค้าในกรณีท่าเทียบเรือสงขลาแน่น รวมทั้งเป็นเขตอุตสาหกรรมแห่งใหม่ให้กับเมืองภาคใหญ่-สงขลา

รวมทั้งเมืองปัตตานีในฐานะเมืองรอง ก็ต้องมีบทบาทความสัมพันธ์และให้บริการกับพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะพื้นที่ชนบท โดยการเป็นศูนย์กลางการให้บริการภายในจังหวัด ที่ให้บริการพื้นที่ในชนบทหรือศูนย์กลางในชนบท ซึ่งแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาพื้นที่ชนบทเหล่านั้น โดยการกระจายความเจริญไปสู่ซึ่งวางบนรากฐานการช่วยเหลือตนเองของประชากรในพื้นที่เป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณาภาพรวมความสัมพันธ์ของเมืองหลัก เมืองรอง และพื้นที่ชนบทแล้ว เมืองหลักจะเป็นศูนย์กลางการให้บริการการฝึกอบรมพัฒนาช่างฝีมือ การให้บริการความรู้ ในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม เป็นศูนย์กลางการควบคุมความเจริญของภาคและเมืองรอง โดยที่เมืองรองเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างพื้นที่เมืองและพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะการเป็นแหล่งงานให้กับชนบท ซึ่งแรงงานที่มาจากชนบทเป็นแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเข้าสู่การจ้างแรงงานได้เลย แต่อีกส่วนหนึ่งอาจจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมใหม่ฝีมือเสียก่อน ซึ่งอาจส่งมาฝึกอบรมที่เมืองหลักให้เป็นแรงงานที่มีทักษะ กลับ

ไปเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมของเมืองรองต่อไป

ในขณะเดียวกัน ควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน โดยเฉพาะ กรอ. ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน ซึ่งคณะกรรมการความร่วมมือ กรอ. เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ของจังหวัด จึงควรถึงบุคคลเหล่านี้ ให้เขามามีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัด โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม และภาคพาณิชยกรรม

ขอเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาที่เสนอมาข้างต้น เป็นแนวทางการพัฒนาอย่างกว้างๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่จังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการพัฒนาจังหวัด ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละสาขาต่อไป โดยจะต้องมีการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม เฉพาะสาขาอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารงาน งบประมาณ บุคลากร การบริหารโครงการ รวมทั้งการประสานแผนงานในการพัฒนา ฯลฯ

ขอเสนอแนะงานวิจัยต่อไป

- 1.. ศึกษาบทบาทของโครงการพัฒนาของรัฐบาลที่สำคัญ เช่น นิคมอุตสาหกรรม ท่าเทียบเรือชายฝั่ง โครงการชลประทานปัตตานี ในการส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่
2. ศึกษารูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรม ที่ส่งผลกระทบต่อ การเติบโตในทางเศรษฐกิจของจังหวัด
- 3.. ศึกษา รูปแบบและอิทธิพลของศูนย์กลางหลักที่มีต่อศูนย์กลางอื่นๆ ของจังหวัด
- 4.. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง เมืองหลักคือ เมืองรอง ในอนาคต
5. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง เมืองรองคือพื้นที่ชนบทโดยรอบ
- 6.. ศึกษาการนำเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อแรงงานในอนาคต